Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРЛАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Грозненски горкома а, Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а Грозненски къахьегамхой депутатий Совета а орган

КIиранди
2
март
1958 шу
№ 18 (2184)
Мах 20 кеп.

ХIанз, дукхагIа йола колхозаш тракторaш, комбайнаш, кхыйола юртбоахаман машинаш эца а царех нийса, овсарле йолашагIа пайда баккха а торо йолча хана, уж машинаш духхьал колхозашка йохкилга нийса хургда

(ССКП ЦК-а Пленумо баьча соцам).

Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитета Пленумах бола

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1958 шера 25—26 феврале Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитета Пленум хилар. Пленумо ла а дийгIар йийца а йийцар „Колхозни строй дIахо дегIаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи" йола Н. С. Хрущева доклад. ЦК Пленумо тахан кепа тоха, боаггIаш бола, соцам бир.

„Колхозни строй дIахо дегIаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи"

1958 шера 28 феврале тIаийца Н. С. Хрущева докладах ССКП ЦК Пленумо баь соцам

ССКП Центральни Комитета Пленумо белгалдоакх, ССКП XX-ча съезда исторически решенеш ца хаддаш чакхйоахаш, Комумнистически пертен хьалхленца советски халкъо тIехьарча хана социалистически экономикани культурани еррига отраслеш дегIаярна, къахьегамхой вахара хьал дIахо а айдара гIулакха керда доккхий толамаш даьха хилар.

Хьалха а санна, хьалха йода вай социалистически промышленность, вай берригача халкъа боахаман лард йола еза индустри хьалхарча аргIан а йодаш. Партен XX-гIа съезд хинначул тIехьарча шин шера промышленни продукци арахецилга 22 процент дукхагIа хиннад, хIаьта еза индустрен продукци 24 процент гаргга. Халкъан пайда цу хана чухь 18 процент дукхагIа хиннаб, болх беча цхьан сага доагIачун лоархIам бича, болхлойн гIулакхерча наьхеи реальни пайда 10 процент хиннаб. Промышленностан доал делга эргадаккхаро гIо ду боахама гIишлоне демократически централизм хилара ленински принцип ца хаддаш кхозчащъе а творчески дегIайоалае а, предприятештеи стройкаштеи хьалхле лелаярна бола союзани республикайи моттигерча партийнии, советскии профсоюзнии органийи лоархIам кхы а лакхбу, производствона доал дарна керда миллионаш болхлойи гIулакхера нахи чуоз, социалистически экономика кхы а сихагIа дегIаяра хьал оттаду.

Промышленност дегIаярца цхьана толамца дегIабоагIа социалистически юрта боахам. ССКП ЦК сентябрьски Пленум хинначул тIехьагIа юрта боахам сихха айбарна боаржабаьча дергигача халкъа къовсамо кхаш тIара а хьайбаех а йола продукташ йоахилга лоархIам боллаш лакхдир, колхозни строй дегIаярна керда этап йолаеннилга хьахьекхар. Мехка малхбоален районашка баьш а къовхьаш а дола дуккха а лаьтташ карадерзадаро фийг болча ялатий боахама база дуккха а дукхагIа хилийтар, дIадахача диъ шерца нийсдича тIехьарча диъ шера мехка валови ялат даккхар 27 процент лакхде торо хилийтар. Лакхденнад шекара свекла, боамби, лен-долгунец, коартолаш, овощаш, кхыйола юртбоахаман культураш йоахилга.

Партес а халкъо а чIоаггIа низ тIабахийтарах хьайбай боахам дуккхача хана денз тIехьабусаш хилар дIадаьккхад. 1953-ча шерагара 1957 шерага кхаччалца йолча хана доахан 10,9 миллион, хьакхарч — 11 миллион, жа — 20 миллионалал совгIа дукхагIа хиннад. Дулх доаккхилга, хьайбаш дукхагIа хилара лоархIам а бича, 38 процент лакхденнад, цунца колхозашкеи совхозашкеи 80 процент; шура йоаккхилга — 50 процент, хIаьта колхозашкеи совхозашкеи шозза совгIа дукхагIа. 1955 шера ССКП ЦК январски Пленумо клохозашка доахангара шура йоаккхилга лакхдараи шура дукхагIа кийчъяраи ялх шера оттадаь декхар, ханал хьалха, кхаь шера кхоачашдаьд. Укх гарггарча шерашка сага сих лаьрхIа дулх, шура, даьтта даккхарна Американ ВIашагIкхийттача Штаташта тIехьакхеаьнна дикагIа йолча колхозашеи совхозашеи болабаь болам толамца дегIабоагIаш латт.

Колхозни экономика лакхъялара ларда тIа колхозий пайдаш айданнад, дукхагIа хул екъаш йоаца цар фондаш, колхозникий къахьегама денах лур лакхлу. 1953 шу долалуш 63,1 миллиард сом хиннача 1957 шу долалуш 98,6 миллиард сомага кхоачаш лакхъеннай колхозашкара екъаш йоаца фондаш. Болх беча цкьан сага боагIачун лоархIам бича юкъарча а шоай долахьарча а боахамах колхозникашта хулуш бола ахчан а натуральни а пайда 1953 шера хинначул, цу ханарча маьхашца нийсбича, 1957 шера 33 процент лакхбеннаб.

Юрта боахам айбара гIулакха боккха лоархIам болаш хилар колхозий, МТС-ий, совхозий материально-технически база чIоагIъяр. ДIадахача диъ шерца нийсдича юрта боахам тракторашца, комбайнашца, грузовой автомобилашца, иштта кхыйолча хIанзарча машинашца Iалашъяр цаI ахшозза дукхагIа хиннад. ТIехьарча диъ шера мехка юрта боахамо дIаийцай: (пхийтта низа лоархIамца) 908 эзар трактор, 293 эзар ялата комбайнаш, 143 эзар силос чуэца а хьажкIаш чуэца а комбайнаш, 467 эзар грузовой автомобилаш. Юртбоахаман производство технически Iалашъяр айдаро, колхозашка, МТС-ашка, совхозашка балха говзал йола кадраш дукхагIа хйларо гаргг\арча хана юрта боахам кхы а лакхагIа айбе бокъонца йола торонаш хилийтар.

Партес колхозашка хьалхле лелаеча балхашка массехк эзар коммунисташ — партийнии советскии болхлой, промышленни предприятешкара инженераш, агрономаш, зоотехникаш, иштта кхыбола специалисташ бахийтар. 1957 шу долалуш колхозий председателех 90 процентал совгIа коммунисташ бар, кхоалагIа дакъа совгIа бар лакхереи юкъереи специальни дешар дийша колхозий председателаш, практически болх беш белгалбаьнна колхозни производство хьаькъалца вIашагIйолла ховш йола тIех-дика кадраш дегIаяьхкар. ДегIа а яьхкар чIоагI а елар колхозий первични партийни организацеш. Юртбоахаман продукцеш хьаелга лакхдарна моттигашка гучаяханза йолча торонех хьаькъалца пайда эцаш болх бе ховш, балха говзал йола специалисташ ба хIанз колхозашка.

Вай ханарча хьалашка кердача, лакхагIча лагIа тIа боаккхаш лакхбаьб колхозий юкъара боахам. Колхозий строй дегIаяра керда этап латт, кагий колхозаш вIашагIтохаш хьахинна йоккхий колхозаш укх тIехьарча шерашка экономически низ чIоагIагIа болаш, боахаман доакъош дукхагIа долаш, говзал йоалла дукха кадраш йола технически Iалашдаь боахамаш долаш хиларца, лоархIам боллаш дукхагIа я цар доходаш, лакхденнад колхозий вахар-хьал. Колхозхой материальни хьашт лакхдар, планаш увттаяра керда порядок юкъейоалаяр, моттигерча хьалашка хьежжа юртбоахаман артела хьокхамерча Устава юкъе хувцамаш де колхозашта бокъо ялар — цу дерриганеша а хьаяьстар колхозхой творчески инициатива, къа дикагIа хьегилга лакхдир, лаьттах а техниках а, колхозни производствон ерригача торонех дикагIа пайда эца ю йоакхо айийр. Керда техникеи Iилманна карагIдаьннараши юкъе а дахьаш, боккха общественни боахам лелабара йоккха опыт Iоаяьй колхозий кадраша.

Колхозни строй хьаеш а чIоагIъеш а, юрта боахам техникаца Iалашбеш, болхлой классани ахархойи цIоагIо чIоагIъеш Iалаьмате боккха исторически лоархIам болаш хилар машино-тракторни станцеш. Колхозаш хьалъеча хьалхарча этапе колхозашта паччахьалкхено цар юкъара боахам чIоагIбеш деча новкъостала цу ханара дикагIа йола форма корайир партена машино-тракторни станцешца.

Шийна гонахьа ахархой колхозашка вIашагIкхеташ а машинашца лелабу боккха юрта боахам толажагIа хиларах уж тешабаь а хинна политически а вIашагIтохара а боккха низ хилар МТС-аш; МТС-ашка гIолла кхоачашдора юрта боахаме технически прогресс дIакхахьар а из кердача техникаца юха кийчбар а, говзал йоалла механизаторски кадраш кийчъяр, лаьтта а хьайбаш а леладара культура лакхъяр. Машино-тракторни станцей боккха лоархIам латтар, уж ялат а кхачан кхыйола продукташ а, хIаьта иштта промышленноста бедал а яккхара лоархIаме хьаст хиларах. Укх тIехьарча шерашка МТС-аш юртбоахаман производствон цхьадола доакъош тIехьадисар дIадаккха лоаттабеча къовсаме, юрта боахаман дешех партес тIаийца соцамаш чакхдахар вIашагIдоллаш бола боккха низ хилар.

ХIанзарча хьалашка, дукхагIа йола колхозаш вIашагIкхетара — боахаман хьакхехьа чIоагIъеннача хана, колхозий экономика лоархIам боллаш лакхъеннача хана, МТС-ашка гIолла колхозашта производственно - технически гIулакх дара хIанзара форма юрта боахаман хIама хьадара низаш дегIадара эшачара дIаяьннай. Цул совгIа, из форма дукхагIа долча даькъе дикагIа йола колхозаш дIахо а дегIаяр юхадетташ, колхозий кадрий а берригача колхозхой а колхоза производствон торонех дикагIа пайда эцара йола инициатива дIа ца йохийташ я. Цхьан лаьтта социалистически шин предприятес — колхозои МТС-ои боахам лелабара гIулакх харцахьа хилар тIехь-тIехьагIа дукхагIа гуш да, цхьадолча даькъе производство вIашагIтохара гIулакх цхьаннега хилийтац, ялаташ хьувкъилга лакхдара бехктокхам лохбу, параллельно цхьатарра йолча управленчески аппарата йоккхий а е ца езаш йола а расходш ейт. Иштта латтача гIулакхо машино-тракторни станцешка ца эшаш йола дукха техника Iоаю, овсарле йоацаш пайда ийбу машинех.

ССКП ЦК Пленумо лерхI, дIахо а социалистически юрта боахам лакхбе, колхозни строй дегIйоалае колхозашта производственно - технически гIулакх дара хIанзара порядок хувцилга а дукхагIа долча хьакъехьа шоай кертера декхараш кхоачаш даь яьнна, боккхача лоархIама гIулакх даь йола машино-тракторни станцеш йоахаш-йоахаш эргаяхар а. ХIанз, дукхагIа йола колхозаш, трактораш, комбайнаш, кхыйола юртбоахаман машинаш эца а царех нийса, овсарле йолашагIа пайда баккха а торо йолаш йолча хана, уж машинаш духхьал колхозашка йохкилга нийса доагIаш хургда. Цу гIулакхо хIанзарча техниках лоархIам боллаш дикагIа пайда эца торо лургья, технически прогресс юрта боахаме сихъергья, къахьегама овсарле лакхъергья, бIаь гектара тIера лоархIаш валовой а товарни а продукци яккхар айдергда, цунга дIадодар лохдергда.

Машино-тракторни станцеш трактораштa а кхыча машинашта а ремонт яр, колхозашта технически гIулакх дар, колхозаш а совхозаш а йохкара наькъаца кердача техникаца, запасной оатхалашца, доагамца, удобренешца, ядохимикаташца, кхыйолча материалашца а Iалашъяр де декхарийла йола ремонтно-технически станцеш (РТС) еш юха эргайоаккхилга районий а колхозий а шоай тайпара йола эргалонаш а лерхIаш, тайп-тайпарча хана де деза. ХIанз а ерригача колхозий трактораш, кхыйола машинаш эца торо йоацача, хIаьта кертера дар, царех бокъонца пайда эца могаргдоацача районашка цу тайпарча колхозашта МТС-ашка гIолла производственно-технически гIулакх дара хIанзара порядок ханна лоаттае еза.

Трактораши кхыйола юртбоахаман машинаши колхозашка йохкаро а МТС-ш хувцаш эргаяхаро а промышленностанеи юрта боахаманеи юкъера бувзамаш чIоагдергда, кхы а чIоагIагIа чIоагIъергья болхлой классанеи ахархоштеи юкъера цхьоагIо, дерригача халкъа доалахьа долча, даиман а хургдолаш колхозашта дIаденнача лаьттах дикагIа пайда эца новкъостал дергда. Цу лардаца лакхлургья екъаш йоаца фондаш, колхозашта юкъера бувзамаш дегIадоагIаргда, колхозий рузкъа чIоагIдара а дегIадоаладара а лоархIам бола торо хургья цох, халкъа юкъара рузкъан лагIа тIа дугаш из лакхде новкъостал а дергда цо.

Халкъан боахама ду доал а еш йола хьалхале а тоадеш партес лелабеча балхах керттера дакъа да колхозни строй дIахо дегIайоалаярнеи машинно-тракторни станцеш эргаяхарнеи де лерхIаш дола гIулакхаш. Уж гIулакхаш чакхдахарца кердагIча, лакхагIча лагIа тIа йоалаш айлургья юрта боахаманна еш йола хьалхале. Боахаман социалистически система толашагIа хиларах а производстван торонех а ма-могга дукхагIа пайда эцилга Iалашдар духьа, дуккхача наьха творчески инициатива а хьинар а кхы дIахо а дегIадоаладар духьа, советски общество коммунизманга хьош бола никъ сихбар духьа деш да, укх тIехьарча хана чакхдаьккха дола промышленностаннеи гIишлонаш хьаярнеи ду доал эргадаькка тоадар санна, МТС-аш эргайоахилга а.

Колхозни строй дIахо дегIайоалаярна а машинно-тракторни станцеш эргаяхарна а де лерхIаш дола гIулакхаш социалистически юрта боахаманна а, вай берригача мехка а Iалаьмате боккха лоархIам болаш лерхI ССКП ЦК-а Пленумо. Iалаьмате кIоарга хьаькъал долча ленински кооперативни планах юрта боахам колхозашка баьнначул тIехьагIа, социалистически юрта боахам дегIабоалабарна дувцилга йоацщаш боккха лоархIам болаш да уж гIулакхаш чакхдоахилга.

Уж дерригаш лархIа а лаьрхIа, ССКП Центральни Комитета Пленумо соцам бу:

1. Юрта боахаман дешаех партен XX-ча съездо яь решенеш кхоачашъярна тIаерзаяь йола колхозни строй кхы дIахо а дегIайоалаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи ССКП ЦК-а Президиумо яь предложенеш нийса а хан тIа а лоархIийла.

2. Из дош Iалаьмате боккха паччахьалкхен лоархIам болаш хиларах СССР-а Лакхехьарча Совета ший аргIанна хулаш йолча сессе дувца оттадолда колхозни строй дIахо дегIайоалаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи дола дош. СССР-а Лакхехьарча Совета сессе цу деша докладчикалла чIоагIволва ССКП ЦК-а Хьалхара секретарь нов. Н. С. Хрущев.

Лакхехьарча Совета сессе дувцалехьа уж чакхдаха лаьрхIа дола гIулакхаш шоай юкъарча собранеш тIа колхозашка, МТС-ашка, совхозашка, промышленни предприятешка, гIишлонаш хьалъеча, Iилман организацешкеи дешара заведенешкеи, бIуна доакъошкеи учрежденешкеи, газетийи журналийи оагIонаш тIа а дерригача халкъо дийцача бакъахьа лоархIалда.

«Колхозни строй дIахо дегIайоалаярахи машинно-тракторни станцеш эргаяхарахи» яхача нов. Н. С. Хрущева доклада тезисаш мога а йойла, хIаьта дерригача халкъо цу гIулакхех шийна хеттар аргдолаш, уж тезисаш нахала а йоахийла.

3. Союзни республикай компартей Центральни Комитеташ, партен крайкомаш, обкомаш, райкомаш, первични партийни организацеш декхарийла я цу де лерхIача гIулакхий лоархIам шерра наха дIабовзийта а дерригача халкъо уж тезисаш ювцилга массайолча метте вIаштIехьа даккха а. Партийни а советски а органаш декхарийла я къахьегамхоша белггала еш йола еррига предложенеш лаьрххIа Iомае а уж вIашагIа а теха, царех доала дикадар кхетаде а, хIана аьлча колхозни строй дIахо дегIайоалаярна, мехка чухь шортта юртбоахаман продукташ хилийтарна колхозашта лоаттаду материально-технически гIулакх ма-могга дикагIа, пайданагIа йолча организационни формага даькха хувца гIодергда цар.

Партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я уж тезисаш дерригача халкъо ювцача хана берригача къахьегамхой творчески низи хьинари паччахьалкхен планаш кхоачаш а тIехкхоачаш а ярна тIалестаде, колхозникий, МТС-йи совхозийи болхлой низ хIара колхозеи совхозеи бIаьсти ялаташ дIадувлга дика чакхдаккхара а юртбоахаман продукташ дукхагIа хилийтара хьакъехьа тIалаьца декхараш кхоачашдара а оарцагIбаха.

4. Союзнии автономнии республикай, краяй, областей партийни а советски а органашта тIадуллалда къаьст-къаьстача районийи колхозийи экономика кIоаргга дика яйза а яйза, укх дешай къоастам белга: укх шера трактораши кхыйола машинаши эца а, эшшача тайпара царга болх байта а экономически торонаш йолаш малагIа колхозаш я; шоашта техника эцарна дукхагIа ха эшаш йола колхозаш малагIаш я; производственно-технически гIулакха цхьан юккъа хIанзолца санна МТС-ашка гIолла лоаттадича пайданагIа хургдола колхозаш малагIаш я.

5. Дича бакъахьа долаш лоархIалда 1959-ча шера юххье колхозни строительствонна де дезаш хьалхашка эттача дешашка хьажарна а юртбоахаман артела примерни Устав доаггIача тайпара хувцарна а Ерригсоюзан колхозни кхоалагIа съезд гулъелга.

* *
*

ССКП Центральни Комитета Пленум чIоаггIа тийшаь я колхозникаша, МТС-ийи совхозийи болхлоша, вай мехкарча берригача къахьегамхоша колхозни строй дIахо дегIайоалаярна а социалистически юрта боахам кхы а чIоагIагIа тоабарна а де лаьрхIа гIулакхаш дерригача халкъо дувцача хана а уж гIулакхаш чакхдоахача хана а хьинаре дакъа лоацаш хург хиларах. Коммунистически партес вIашагIдоллаш долча юрта боахам кхы а лакхабаккхарах социализмо капитализмаца лоаттаеча машарерча экономически яхье, коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдара даькъе вай мехко баькхка кхы цхьаькха а лоархIамера толам хургба.

СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат

Игорь Петрович Скулков



Игорь Петрович Скулков вавь 1913-ча шера Красноярске. ХьалкагIа ученик волаш а, цул тIехьагIа штукатур волаш а Новосибирскерча «Коминтерн» яхача комбинате болх баьб цо.

1927-ча шера нов. Скулков комсомоле вахар, хIьта 1932 шера Советски Союза Коммунистически партен членала вахав из. Производстве болх беш, ший дешара кхетам лакхбеш дика болх баьб цо.

1934-ча шера денз 1937 шерага кхаччалца нов. Скулков хиннав хьалхале лелаеча комсомольски балха тIа, Советски Эскара мугIарашка политбалха тIа а. Армера цIавеначул тIехьагIа, «Коминтерна» комбината партбюрон секретаралла хорж из, хIьта цул тIехьагIа Новосибирски партен Октябрьски райкома культпропотдела заведующел болх бу цо.

1939 шера денз 1941 шерага кхаччалца нов. Скулков деша ваьгIав ССКП ЦК чухь йолча Лакхерча партийни школе, из йистеяьккхачул тIехьагIа ССКП ЦК пропагандани агитацени Управленен инструктор волаш болх баьб, цул тIехьагIа Новосибирска партен обкоме хьалхале лелаеча пропагандистски балха тIа болх беш хиннав.

Сийлахь-боккха Даьй-мехка тIомболча шерашка нов. Скулков ший мукъагIа тIем тIа вахар, цига латаш долча Советски Эскара доакъошка политически болх лелабеш хиннав.

1945 шера ССКП ЦК-с нов. Скулков И. П. Алтайски крае хьожаву. Цига из хорж пропагандан гIулакха вола партен райкома секретарь, хIьта 1947 шера денз 1951 шерага кхаччалца Алтайски ССКП крайкома шоллагIа вола секретарь волаш болх бу цо.

1951 шера нов. Скулков И. П. чIоагIваьвар ССКП ЦК партийни, профсоюзни, комсомольски органий отдела инструкторалеи цул тIехьагIа цу отдела заведующе заместител хиннав из.

1952 шера денз 1958 шерага кхаччалца нов. Скулкова болх бу Ульяновски ССКП обкома хьалхара секретарь волаш. 1958 шера январь бетта РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указах нов. Скулков И. П. хьожаваьв РСФСР Министрий Совете чуйоагIаш йолча советски контрола Комиссен председатель.

Партени правительствани задаеш кхоачашъярах нов. Скулковна деннад Даьхен тIема II-ча степена, Цlеча Седкъан, Къахьегама Цlеча Байракха орденаши кхо медалыи.

XIX-чеи XX-чеи ССКП съездашка нов. Скулков И. П. хержа хиннав ССКП ЦК члена кандидаталла.

Нов. Скулков — № 548 йолча Гудермесски хоржама округе гIолла Къамий Совете депутаталла вахийта кандидат ва.

Харжархой депутатаца вIашагIкхетар

Грознерча 11-ча августа цIерах йолча типографен красни уголоке № 34 йолча хоржамий округа харжархой вIашагIкхийтар Нохч - ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта кандидат волча Григорий Яковлевич Черкевичаца.

Къамаьлаш даьча доверенни бараша ССКП Нохч-ГIалгIай обкома секретарь волча нов. Черкевича биографи а ювц, цо лелабу болх а бувц.

Дош лу Голенко Прасковьяйна.

Цо йоах, вайна дика вовз вай кандидат Черкевич Григорий Яковлевич — болхлочун воI.

—Советски Iаьдало хьабийлар цунна никъ, цунга дешийтар, из хьалкхевир. Миччахьа из вале а наьха шийх бенна тешам боабергболаш вац из. Харжархоша цхьанне санна массене а кхадж тоссаргба цунна,—Даьхен тешамеча воIа, Черкевич Григорий Яковлевича.

Къамаьлду директор волча нов. Полянске. Цо бувц Даьхенцара, Коммунистически партецара советски халкъа безам, халкъа а Даьхенна а мутIахьа волча тешамеча воIа Черкевич Григорий Яковлевича кхадж тассарна беррига харжархой тIа а хьех. Къамаьл ду Черкевича. Са деза харжархой! —йоах нов. Черчевича.—Дег тIара баркал оал аз селла чIоагIа тешам бенна оаш со Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаварах. Из тешам се член волча вай сийлен Коммунистически партех беннилга лоархI аз. Мукъа ба сона, практически сай балхаца, сай деррига хьинари низи тIа а баьхийта шун боккха тешам аз боаберг ца хиларах шо а шоана тарра Нохч-ГIалгIай республикан къахьегамхой а тешабе.

Нов. Черкевича дийцар вай мехко даьха толамаш а Нохч-ГIалгIай республика юхаметтаоттаярца республикан къахьегамхошта хьалхашка латта декхараш а.

Кандидатаца харжархой вIашагIкхетар чIоагIа политически дог айдаларца чаккхдьлар.

Агитатора новкъостленна

(цифраши бакъдараши)

СССР Лакхехьарча Совете тIеххьара хоржамаш хилча денз йоккхий эргалонаш хиннай вай республике. Республикан промышленность хьалъярга дIадохийта ахча 10 процент айденнад. Еррига хьалъяьй 26 предприяти: — Грозненски химически завод, аьшка бетона хIамаш ю моттигаш, маьхха завод, кирпишкаш ю 5 завод, чхьагIар доаккха 3 завод, цхьа хьайра.

Промышленни продукци яккхара дукхал 1957 шера, 1953-ча шераца нийсдича 71,4 процент айденнад, цу даькъе мехкдаьттах хIамаш йоаха промышленность — 39,2 процент, химически яр — 4,1-зза дукхагIа хиннай 1953-ча шера яьккхачул 41,6 процент дукхагIа яьккхай электроэнерги. Айденнад, болат, мехкдаьттан аппаратура, кирпишк, кIир, оаттагIалашта дIайода а херх хьекха а хьу кийчъяр. ХIанз укх сахьате вай республикас 1953-ча шерага диллача массехказза дукхагIа лу мехка ацетон. Пазаташ арахецар 40,2 процент айденнад, трикотаж — (тIехьаювхаер) 84,6 процент, телата кога гIирс—66 процент. Дулх даккхар лакхденнад 30,4 процент, кондитерски хIамаш—23,6 процент, растительни даьтта — 70,9 процент, консерваш — 36,2 процент.

Н.-ГIАССР чIоагIа даьржад нах чубаха гIирсаш хьалдар. Диъ шера уж гIирсаш хьалдеш дIадахийтад 224,7 миллион сом ахча. Хьалдаь нах чубаха дIаденнад 255 эзар квадратни метр цIенош. Цул совгIа городашкеи болхлой поселкашкеи болхлошеи гIулакхерча нахеи шоаш кходаь Iоадаьча ахчахи паччахьалкхен новкъостленцеи хьалдаьд 160,4 эзар квадратни метр цIенош. Юрташка хьалдаьд 19,3 эзар цIа.

1957 шера, 1953-ча шерага диллача наха чубаха цIенош хьадарга дохийта ахча шоззанел дукхагIа хиннад, больницаши поликлиникаши хьалъярга додар 3,1-зза дукхагIа.

Ялаташ дIадер — къаьстта мукхи хьажкIаши дIаер дикка шерденнад. Технически культураш 16 процент, доакъарий культураш 24 процент дукхагIа дIайийнай.

1957-ча шера, 1953-ча шера даьккхачул 69,1 процент дукхагIа ялат даьккхад. Иштта, 1953 шера хIара гектара тIера гурахьа дув кIа 6,7 центнер доаккхар, 1957 шера цун хьувкъар 13,8 центнерга кхаьчад. Гидуаргаш, коартол, баьца дaараш хьувкъар а айденнад.

Ераш я республике доахана боахам дегIабар хьахьокха цифраш. Доахани хьакхарчи 24—25 процент дийбад. Шура яккхар шозза гаргга айденнад, тха даккхар — 21,5 процент, фуаш — 35,4 процент.

1957 шера Нохч - ГIалгIай мехка бахача нахага тovараш 546 миллион сома дукхагIа дехкаьд 1953-ча шера-чул.

ПОВАЛЯЕВ Ю. С.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ



Алексей Иванович ШЕПЕЛЕВ — № 39 йолча Чернышевски хоржама округе гIолла депутаталла кандидат.



АЛМАЗОВ Iаддалий Илез — № 25 йолча Старопромысловски хоржама округе гIолла депутаталла кандидат.



Василий Васильевич ГОЛУБОВСКИЙ — № 22 йолча Нефтемайски хоржама округе гIолла депутаталла кандидат.

ДикагIа йола продавец

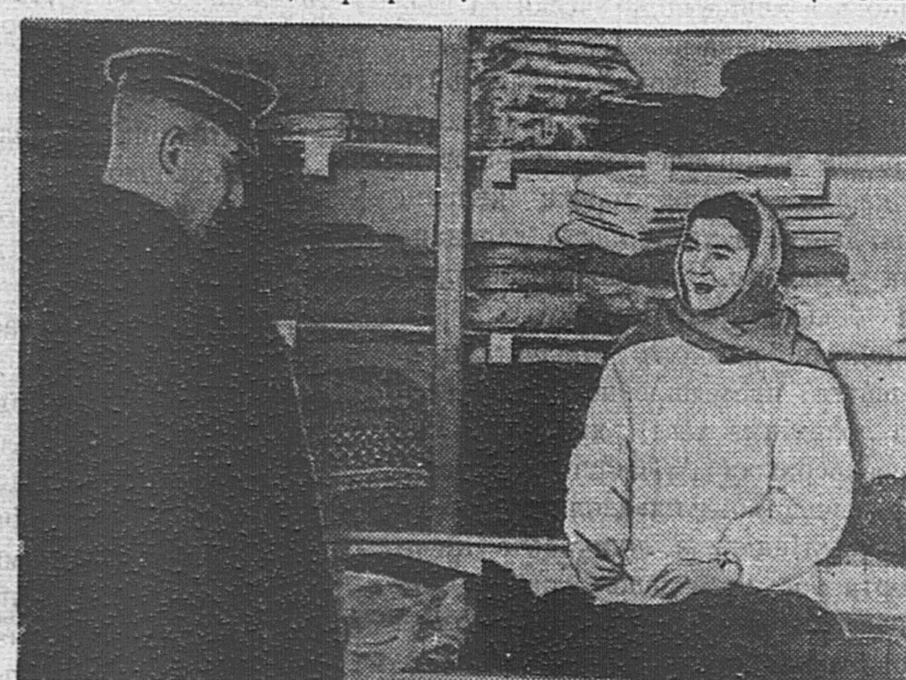
Малгобекски райПО-н тикай болхлошта юкъе белгалбаьнна дика болх беш ба № 2 йолча сельмага заведующи нов. Богдасарови продавец Мармарова Евгения Борисовнаи.

Сельмаге безам тIабохийташ дика хьахьокх товараш, хIамаш эца баьхкача наха хетташ дола товараш шоашка ца хилча шоай тетрада тIа дIа а яздийя райПО-н складе заявка лу цар. Болх иштта вIаштIехьа баккха харах товарооборота планаш тIеххоачашъю сельмаго. Январь бетта 109,5 процент кхоачашъяьй, февраль бетта 15 дийнахьа йоагIа план 57 процент кхоачашъяьй.

Тика чура хIамаш эца баьхкараш чIоагIа раьза хул продавеца Мармаровас шоашца безаме къамьал деш, эшаш дола товар харжа шоашта цо новкъостал деш хиларах.

ХIанз вай республикан деррига адамаш а санна балха дика толамаш дахарца СССР-а а Нохч-ГIалгIай АССР-а а Лакхехьарча Советашка хоржамаш дарна духьала баха хьинаре къахьегаш ба н. н. Богдасарови Мармароваи.

Т. ЦОРОЕВ



Сурта тIа: продавец Мармарова, хIамаш эца веначоа эшаш дола товараш дIаяздеш йоалл.

ПЛИЕВ И. сурт.

Керда Социалистически декхараш

«Назрановски» совхоза 4-ча тракторни бригада коллектив тракторaштеи юрта боахаман кхыча инвентараи ремонт яь яьннай 20-ча февралe.

БIаьсти лаьтта ахар а, ялат дIадер а дика кхоачаш-де, кастта хулача хоржамий сийна лакхара социалистически декхараш тIаийцад бригадо. Иштта, планах 800 гектар йолча, бIаьсти оаха лаьтта агротехнически еррига бокъонаша лораеш 1040 гектар аха, доагам 15 проценти машинашта хьекха даьтта 10 проценти кходе, хIара гектара тIа беча балха мах 5 процент лохбе, дерригача къахьегама адамий цIай — 1 май тIакхоачачаш бIаьстан деррига ялат дIадийна даккха.

Бригадан коллектив ше денна дош кхоачашдарна дикеи кIаьд ца луши къахьегардолаш я.

КОТИЕВ С. М.

Дика болхло

Юхьера школа ше чакхъяьккха дукха ха ялалехь, хIамаш тегача мастерске Iомаяла балха эттар Булгучева Дугурхан. Казахски ССР Джетыгора яхача городе Дугурханар шоай дезалца баха бахча цигарча хIамаш тегача фабрике балха эттар из. ХIамаш тегара говзал атта караерзайир цо. Цу фабрике болх беш кхо шу далалехьа кхычарна хьокхам а луш мастер хилар Дугурханах.

Каст-каста фабрикан «сийлен доска» тIа язйий гора Булгучева Дугурхана цIи.

Казахстанера цIайоагIача хана хIамаш тегача мастера эггара лакхагIа йола 7-гIа разряд а йолаш цIаера Дугурхан. Ше цIа ма-енге МагIалбикерча «Терек» яхача промыслови артеле хIамаш тегача балха эттар из.

Нормаш тIеххоачашъеш хьайоагIа Дугурхан. Цхьадолча бетташка план 160—170 процент кхоачаш а ю, бетта бIаь туманга кхоачаш алапи а доаккх цо.

Хоржамашта хьалхарча вахте эттача Дугурхана январь бетта продукци арахецара план 150 процент кхоачашъйир. Цо хIамаш тега Iомаеш я Ахильгова Фирдовс.

Артела производстван. хьалхалаттарий сурташ доахкача витрина тIа Дугурхана сурт а доал хьалтеха. ХIанз дукха ха йоаццаш производственни совещани хилча СССР-еи Нохч-ГIалгIай АССР-еи Лакхехьара Советаш харжара сийна укх шера цхьоалагIча квартала план март бетта 16-гIа ди тIакхоачаш чакхъяккха аьнна дош делар Дугурхана. Из дош кхоачашдеш я из хIанз.

И. Апурин.

СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат

Степан Егорович Слесарев



Степан Егорович Слесарев вавь 1912 шера, Нохч-ГIалгIай АССР-а, Грозненски района, Ермоловски станице ахархочун-бедняка дезала юкъе.

Нов. Слесарев къахьега волавеннав 1930 шера. Грозне къахьегама Центральни института курсаш яьхачул тIехьагIа цо болх бу «Грознефть» объединенен строительни конторе каменщикалла.

1931 шера денз нов. Слесарев къахьегаш ва Грознен мехкдаьттан предприятешка лакхехьара болхло, бурильщика помощник, бурильщик волаш. Цо чехка Iомаю бурув деттача бригадан еррига а говзалаш, хадданза тIеххоачашъю заданеш, цIена бу болх.

1945 шера говза нефтяник вола нов. Слесарев «Старогрознефть» треста турбинни бурув деттача конторе бурув детта мастералла хьожаву. Нов. Слесарева бурув деттача бригадо дикка дакъа лаьцар Ташкале мехкдаьтта даккхара балхаца.

Нов. Слесарево ший йоккхача говзалга ца хьожаш, хадданза лакхабоах ший технически кхетам. Из активни рационализатор ва.

Ше говза болхло хиларга хьежжа нов. Слесаревна эггара чоалханегIа йолча скважинашта бурув деттар тIадула. ТIеххьарча шерашка цун бригадо дукхагIа долча даькъе кIоарга тоахкама скважинаш яьхай. Шийна ховр а, ший говзал а нов. Слесаревс говза дIател къонача болхлошта, царна Iомаю чехча бурув детта методаш.

Нов. Слесарев керте латта бурув детта бригада дикагIчарца я.

Степан Егорович Слесаревс дикка дакъа лоац общественно-политически вахарца, дукхаза а хержав из партийни конференцей делегаталла. Цунна «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941—1945 гг.» яха медаль еннай.

Нов. Слесарев — № 544 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла Къамий Советe депутаталла харжа оттаваь кандидат ва.

Цар сецаь латтийтац болх

12-ча треста 4-ча гIишлошъеча управленен 3-ча участкан Хаджиев Шамсудин бригадир вола каменщикийи Маевич Хьасан бригадир вола плотникийи бригадаш я Грозне города центре Нохч-ГIалгIай респромсовета болхлошта 24 квартира йола цIа хьалдеш.

1958 шера январь бетта каменщикийи плотникийи бригадаша шоай коллективашта юкъе социалистически яхь а йоаржаяь, укх шера хьалхарча квартала план ханал хьалха кхоачашъе аьнна, социалистически декхараш тIаийцар.

ЦIен лард а подвала пенаш а тIохи бетонаши хьалдотташ нов. Хаджиев Шамсудина бригадан каменщикаша январь бетта план 184 процент кхоачашйир. Къаьстта дика балхашдеш ба каменщикаш н. н. Алихаджиев Сайдии Зармаев Султани. ДукхагIа бола болхлой нохчийи гIалгIайи ба Хаджиев бригадаца.

Дика къахьегаш я Маевич Хьасана плотникий бригада а. Балха кийчо ца ярах каменщикаш балхах юкъагIа битабац Хьасана бригадас. Масса хана кийча лоаттаю плотникий бригадас опалубкеи, кхыйола хьунах хьаяь хила еза хIамаши.

Плотникий бригадас январь бетта план 190 процент кхоачашйир. Белгалваьнна дика къахьегаш ва плотник нов. Вздоров Владимир. Цо хIара бетта план 150—200 процент кхоачашъю. Иштта дика болх беш ба плотникаштеи каменщикаштеи цIенош деча новкъостал деш йолча бригадацара болхлой: н. н. Дунаева Нина а Златьева Мария а.

ХIанз цIеношта подвал елла а яьнна, пенаш хьалдотта доладелча дукха аьшкбетона плиташ еза тхона. Эшача хана уж ца хилар бахьан долаш тха болх сецабеш моттигаш нийслу. КПП-н хьалхле лелаераш строителаш аьшкбетона конструкцех шоай Iалашбе безилга ховши цун йизза йоакхо еши хила беза.

СССР-еи НГIАССР-еи Лакхехьара Советаш харжара сийна 1958 шера хьалхарча квартала план ханал хьалха кхоачашъе аьнна шоай бола низ тIабахийта къахьегаш ба 24 квартира йола цIенош хьалдеш боахка болхлой.

В. ЯКОВЕНКО,
гIишлонашъяра мастер.

Коартолаш харшача дIаерах

ССКП ЦК-аси СССР-а Министрий Советои юрта боахаман берригача къахьегамхошка даьча Кхайкарала тIа йоах: «Кхетаде деза, коартолаш, лоархIам болаш йола наьха даара продукт хилар а, цунца цхьана вай мехка дукххача районашка хьайбай доакъара база чIоагIъярна керттера йола культура хилар а».

Нохч-ГIалгIай республике, из даара культура кхоачам болаш хург а йолаш ший коартолий база хилийтара гIулакх хIанзалца вIаштIехьа ца доалаш да. Укх тIеххьарча массехк шера арахьара тIакхухьаш я вай республике коартолаш. ДукхагIа долча даькъе хьакхухьаш йола коартолаш, грибни а, бактериальни а, иштта кхыдола а коартолаш толхаеш дола лазараш доахкаш хул. Къаьстта вои, «мокроспориз» а, «сухая гниль» а, «черная ножка» а, «кольцевая мокрая гниль» а яхача лазараша толхаяьи коартолаш хиннай 1957 шера республикас арахьара тIаенараш.

Бахача наха а, даар кийчдеча организацеша а, коартолаш эшаш хиларах уж тайпа телха коартолаш ий а еш, дIадахарна йоккха расходаши дукккха хаи эшаргйола коартолашта хула лазараш доаржаду чIоращца дIа-юха.

Цудухьа, вай республикан ший коартолий база хилийтарна де деза керттера декхар да, яа а дIае а тIаяхьаш йолча коартолашта, эшшача бесса контроль оттаяр. Хьачу ца а яйташ соцае еза телха коартолаш, дIадаха деза царех кхийтта лазараш. Телха, лазар кхийтта йола коартолаш дIае йиш яц.

ДIаюв коартолаш харжарца цхьана де дезаш да, уж дикагIа хьувкъар Iалашдарна моттигашка хьежжа дIаювш а, хьалкхееш а эшаш йола агротехника вIаштIехьаяккхар. Коартолаш кхеярна агротехника оттаеш лархIа дезаш да, НГIАССР-е къаьстта лоамашта йистеи, тиркал дихьеи ядача районашка коартолий гувнашта кIалхара уж дIайийнача кIоагашка йIовхал 17—20 градусал лакхагIа ца хилийтар.

ЙIовхал кхы лакхагIа хилча цар дегIаяр а соц, коартолий фу а талх, хIьта дIахо йодача хана дIае мегаргйоацча а йоал уж.

ХIанзалца вай лелаяьча агротехникас Iалашдац боаррамагIа коартолаш дегIаяр, цудухьа, шергара-шерга уж дика ца хьувкъар а хул.

Гувнашта юкъера юкъ 70 см а йолаш, квадратно - гнездовой способаца, 12—13 см кIоаргал а долаш коартолаш вай дIаеро, гувнаш вIаший гаьна хиларах цар йоархIаша гувнашта эшшача бесса Iи дац, цудухьа, эшачул совгIа йIовхал Iаткъаро уж дегIаяйтац. Из гIулакх эггара хьалха теркалде дезаш да.

Иштта, июль (аьхки коартолаш дIаювча хана) эггара лакхагIа йола фецара йIовхал 31,8—35,3 градусага кхоачаши, юкъера йола йIовхал 26,8—29,1 градусага кхоачаши хулача, эггара лакхагIа йола лаьттан тIехен тIара йIовхал 56,7—61,7 градусага кхоачаш хиннай, хIьта 15 см лаьттанна кIалхара (дIайийна коартолаш ядачара) йIовхал 27,9—30,3 градусага кхоачаш хиннай.

Август бетта: эггара лакхагIа йола фецара йIовхал 31,3—34,0 градусагеи, юккъера яр 23,9—26,2 градусагеи кхоачача, лаьттан тIехен тIара эггара лакхагIа йола йIовхал 52,2—59,8 градусага кхаьчай, хIьта, 15 см лаьттанна кIалха 27,8—30,0 градусага кхоачаш йисай.

Сентябрь бетта: эггара лакхагIа йола фецара йIовхал 26,0—27,7 градусагеи, юккъера яр 18,1 — 21,5 градусагеи кхоачача хана, лаьттан тIехен тIара йIовхал — хьалхарча декаде 54,7 градусага кхаьчай, кхоалагIча декаде — 47,8 градусага кхаьчай, 15 см лаьттан кIалхара йIовхал хIьта а 25,3 градус йолаш — хьалхарча декадеи, 22,3 градус йолаш—кхоалагIча декаден йисай. Октябрь бетта хьалхарча декаде мара 18 градусага кхоачаш лохлац из йIовхал.

Октябрь бетта Iуйренашка коартолий тIера дакъа дIохьадеш гIор увтте а, ахкан хана, уж дегIайоагIаш йола ха царна пайда ца луш дIайода, хIанз лелаеш йола агротехника бахьан долаш. Хьагучара из да коартолаш вай республике дика ца хьувкъилга.

Цудухьа, коартолаш дикагIа дегIаярна, къаьстта, шаьрача ядача районашка а царна юкъе фу доладе лаьрхIа йолча участкашка а вIаший юхегIа йолаш дIае еза коартолаш. Цу гIулакхо коартолий гувнашта эшаш дола Iи а дергда, лаьттанна кIалхара йIовхал лох а ергья.

Цул совгIа хувца езаш я хIанз лелаеш йола коартолаш кIоаргга дIаереи уж кхеяреи агротехника.

Ер яздаь волча авторо дукхача шерашка техкад, дIаюв коартолаш мел кIоаргал долаш йийча дикагIа хьувкъ. Юххера а тохкамах гучадаьннад, 25—30 см кIоаргал долаш дIайийна коартолаш эггара дикагIа хьувкъаш хилар.

Иштта кIоаргал а долаш, 45—50 см юкъе юкъ а юташ харшача дIайийчеи, мугIарашта юкъе 50 сантиметри дIаювча коартолашта юкъе 30 сантиметри юкъ а юташ мугIарах дIайийчеи коартолий гувнашта кIалхара йIовхал 18—20 градусал тIех а хилац, уж дегIа йоагIаш мел йолча хана боаррамагIа дегIа а йоагIа.

Харшача коартолаш дIаера агротехника иштта я: харшача дIаювча коартолашта оахаш дола лаьтта, вешта дIаювчарна санна гурахьа оах, бакъда, ахалехьа хьалхагIа дохкаденна кхо дул цу тIа хIара гектара 6—10 тонн лаьрхIа, 25—30 сантиметр кIоаргал долаш а оах из.

Оахам де деза, лаьтта кIалта тувсаргдола отвалаши из теда пхаьдаши а йоахкаш долча нохаращца. Нагахьа санна из тайпа зябь йоацаш хилча, аьхки дIаювча коартолашта бIаьстан юххье аха мегаргда лаьтта, иштта дохкаденна кхо а дилла.

Харшача дIаюв коартолаш, вай республике, хий детташ долча лаьтташ тIа е еза.

Коартолаш дIаелца йолча хана лаьттанца бу болх, оасар (йоархIаш) ца хилийтар ба.

Харшача коартоалаш дIае лаьрхIача лаьтта хьалхагIа мошача доакъара лаьрхIа бобови культураш, соя, чина, горох, оспарцет дIайийча, царех культуро лаьтта хьаьн а ду, цул совгIа цунах моша доакъар хул.

Из болх баь хилча моша доакъар хьакха деза коартолаш дIаелехьа 10—12 ди хьалха, цул совгIа коартолаш дIаелехьа тохаш дола хий тохалехьа, лаьтта кIалтIа ца а тоссаш, 20—25 см. кIоаргал а долаш аха деза из.

Харшача коартолаш кулгашца ювш хилча, уж харша чу Iочуехк, царца цхьана удобрени а юлл цучу 90 процент кхои, 5 процент суперфасфати, 5 процент калийни тухи (1 гектара 6—7 тонн кхои 3 процент суперфасфати калийни тухи) долаш. Харша кIоаргал 15 см хила деза. Удобрени кIалйиллачул тIехьагIа коартол дIаера кIоаргал 10—12 см хила еза.

Коартолаш дIаювча машинашца уж дIаювш хилча, дIаювча ханна доахача харшаш чу юв уж.

Цу балха «картофелесажалкан» хIара сошника хьалхашка, харшаш доахаргаш йохк, КУТС-2, 8-Б яхача гувнашдергий типах а йолаш, царца 15 см. кIоаргал а долаш харшаш доах.

10—12 см. кIоаргал а долаш коартолашта лаьтта тIахьакхарна болташца, е электроприваркаца сошникаш йохка еза болтий кортилгаша нувхаш гулъергйоацаш къайла а долаш.

Коартолаш дIайийначул тIехьагIа харшаш дийла дут, уж дIакъовлар 5—10 см лакхал а долаш коартолаш (харшаш ца а лоархIаш) лаьттал хьалъара яьлча мара дIакъовлац уж. ДIакъовлача хана шин оагIорахьа пхорагIа макха а боаккхаш дIакъовл уж.

ДIакъовллалехьа хьалха 300—400 кубометр гектара а йолаш хий техача дика хул.

ДIахо коартолашта деш дола гIулакх, вешта дIайийначарна дер санна да.

Харшача дIайийна коартолаш чуэц е кулгашца, е лаьтта кIалтIа доаккхаш нохарца.

Шин шера вIаштта техкад харшача коартолаш дIаер, массаза а цар хьувкъар, вешта дIайийнарел совгIа хIара гектара тIара 25—30 центнер йоалаш а хиннад.

ШУМИЛИН А.
НГIАССР пачахьалкхен плана переспективни планированеи агроном.

Мишта кийчъеннай „Назрановски“ совхоз бIаьстан балхашта

Ена хьаэттай хоза бIаьсти. Тракторащ кхашка араяьннай. «Назрановский» совхозо хIанзале 1700 гектар лаьтта аьхад. Лаьтта ахара хьалхара моттиг дIалаьцай Аьлтиюртарча отделене, хIаьта шоллагIа моттиг Яндререча отделене а яьккхай. БIаьстан балхаш ерригача совхозе доладеннад.

Iалаьмате боккха лоархIам болаш да ший ханнахьа массайола тайпа юрта боахама культураш дIаер. Нохч-ГIалгIай мехка йоккхагIа йолча совхозех совхоз я Наьсарен районера «Назрановский» совхоз. Массехк эзар моллагIа культура хьахургйола Iаьржа лаьтта, кхоачам балла хIанзара юртбоахама техника, шортта болхлой ба совхоза отделенешка.

Совхозо ший ханнахьа кийчо ярга а болх вIаштIехьбаккхарга а хьежжа кхоачашхургда совхоза боахам тоабалар, дегIабар, паччахьалкхен план кхоачашъяр, хьайбаш доакъарца Iалащдар, болхлой вахар тоадалар.

Укх деношка «Назрановский» совхозо бIаьстан балхашта яьча кийчонга хьажа рабселькоровски рейд йир «Сердало» газета редакцес. Тахан цу рейда материалаш кепа тох редакцес.

Юртбоахама техника кийчъяри бригадаш вIашагIйохкари

Масехк итташ трактораш, комбайнаш, тIехьаювзаш йола инвентарь, кхыйола юртбоахама инвентарь я совхоза доалахьа. Тракторащтеи кхыча юртбоахама машинаштеи гуйраннеи Iаннеи еш йолча ремонта план, ремонт дика а еш, тIехкхоачашъяьй совхозо. Ремонт яьчул тIехьагIа еррига техника отделенешкеи кхашкеи дIа а йигай, хIаьта тракторашта обкатка а яьй. Бакъда, тIехьаювза инвентарь кхоачам хилалац кийчъяьяц. СурхотIарча отделенерча «Болорусь» яхача тракторашта тIехьадувза ши нухи ши селкеи яц. ТIехьадувза нух доацаш латт Пхьиле-къонгий юртарча отделене «ДТ-54» яха трактор а.

Ший ханнахьа совхоза хьалхлелаераша йоакхо ца яр бахьан долаш, дика ремонт а яь, хьалхашкарча чархий балонаш йоацаш «Белорусь» яха ялх трактор латт отделенешка.

Экаж-къонгий юртарча отделенера номераш пхиъи ялхи йола тракторни бригадаш а, Яндререча отделенера номер итт йола тракторни бригада а, иштта кхыяраш а полевой станаш кийчъяьнза, болхлошта салоIа цIенош тоаданза да. Совхоза дукххача тракторни бригадашка доагами хийи кхахьа а бригадираштеи учетчикаштеи лелаe а транспорт яц.

Экаж-къонгий юртарча номер ялх йолча тракторни бригадe а кхыча бригадашка а белгалбаьха доагам кхухьараш бац. БIаьстан балхашта йоккха новкъарло ергйолаш хIамаш да уж.

Фу кийчдара хьакъехьа

БIаьсти ялат ханнахьа дIадийна даккхарна чIоагIа лоархIаме да ханнахьа а дIаде йиш йолча тайпара а фу кийчдар. Укх сахьате совхозе дIаде кийчдаь даьннад хьажкIий, гидуаргий, хIара шера дIаювш йолча баьций фу. Шин отделене мара дац берца фу. ВIалла долаш дац дукххача шерашка тIаювлача баьций, коартола фу.

Укх шера Назрановски совхозе дIае лаьрхIай 150 гектар шекара свеклаш. Из вай республике кIезига йовзаш культура а, хIаьта укх гарггарча шерашка дукха йоаржае езаш культура а я. Цхьабакъда, совхоза хьалхлелаераша йоакхо яьяц свеклан фу кийчдара балха.

ДIаде йиш йолча тайпара кийчдаьдац кена фу, доацаш да овощай фу.

Лаьтта хьаьнделга эсала леладу

Ялаташ а кхыйола культураш а хьувкъийтарна боккха лоархIам болаш да лаьтташ хьаьндар. «Назрановский» совхоза планах кхашка дIадахьа дезаш 5000 тонн кхо дар. ХIанзалца кхашка дIадихьа 500 тонн мара дац, хIаьта Экаж-къонгий юртарчеи, Пхьиле-къонгий юртарчеи, СурхотIарчеи отделенешка вIалла дихьа а дац. Иштта кхоачам боацаш леладу совхозе гурахьа ялаташ дIадийна лаьтта хьаьндара гIулакх. Хьаьнде дезача 500 гектар лаьттах 400 гектар мара хьаьндаьдац. Латташ хьаьндаро совнагIа дукха тоннаш ялаташ лулга кхета а даь, махулла сихагIа вIаштIехьбаккха беза из болх.

Кадрай гIулакх кегаенна лел

Совхозе кадрай гIулакхa кIезига уйла ю хьалхлелаечар а, хIаьта эггара хьалха кадрай отдела начальника нов. Хаутиевс а. Масса комбайнер везаргва шоана аьнна оаха хаттар дича, жоп дала ханзар нов. Хаутиевна. Иштта цунна ханзар тайп-тайпара говзалаш йола болхлой берригаш мел беза а. Механизатораш а кхыбола болхлой а боккъонца оформлени яь бац. Уж гIулакхаш бахьан долаш цкъаза тамашийна хIамаш хул цига. Масала, совхоза болхлоша дувццача бесса, цкъа совхоза дирекци йолча вера цхьа тракторист балхара дIавала лаьрхIа. Из дахача шера аьхки а гурахьа а болх баь саг вар. Из оформлени яь ца хиларах, «хьо тха совхозе вIалла болх беш а вац» аьнна хиннад цунга.

Во лел кадраш кийчъяра гIулакх а. Трактористалла кийчвеш вола 35 саги, хIаьта фу леладе массехк саги мара кхы дешаш а Iомалуш а саг вац. Агротехнически дешар вIалла хиннадац. Кийчбеш бац квадратно-гнездовой способах юртбоахама культураш дIаера болхлой, вешта аьлча, сеялкаш тIа багIа прицепщикаш.

* * *

Эрсий кица да «ахкан дено Iана бутт кхаоб» оалаш. Iалаьмате боккха лоархIам болаш да ерригa бIаьстан балхаш ший ханнахьа даьдахар. Совхоза болхлошта юкъе шерра социалистически яхь йоаржа а яь, района партийни а советски а органий новкъосталца совхоза хьалхлелаераш декхарийла ба ший ханнахьа бIаьстан балхаш чакхдаха.

«Сердало» газета рейдови бригада: **Льянов У. М.** — «Назрановский» совхоза керттера инженер, **Смирнов Н. А.** — совхоза парторганизацен секретарь, **Кастоев А. У.** — «Сердало» редакцеи болхло, **Галаев Хь. М.** — «Сердало» редакцен болхло.

Дика кийчле бIаьсти ялат дIаде

1958 шерара бIаьсти, Нохч-ГIалгIай республика юхаметтаоттайича денз тха района совхозий производстван хьалхара бIаьсти я. Кердача низаца, гIулакхаца из дIаяхьа лаьрхIа ба юрта боахаман къахьегамхой.

Мел эша кхоачам хилча а болх лелалургбац из дIалелабенах (кадраш) ца хилча. Цудухьа, болхлошцара, юрта боахаман специалисташцара, совхозий механизаторашцара болх дика тоабе, аьнна шийна хьалхашка декхар оттадаьд ССКП Райкомо.

Укх шера 8.500 гектарага кхоачаш хьажкIаш дIае лаьрхIад совхозаша. Уж квадратно-гнездовой способах дIаерна а, царна ду балхаш механизмашца дарна а цу балхашта Iомабаь болхлой хила беза. Цудухьа, кхыча балхашта тарра, кадраш кийчъяр а сихде деза совхозашка.

Укх шера хIара гектара тIара 20 центнерал кIезигагIа йоацаш хьажкIаш, 15 центнер гурахьа дIадув кIа, 100 центнер коартолаш, 100 центнер овощаш кхее езаш план я района. Из кхоачашъе де дезаш да: тIехьа ца а тетташ, хIанзехьа а лаьтта аха доладар, зябаи гурахьа дIадийнача ялатаи хьалха боаккха макха 3—4 дийнахьа баккхар, бIаьсти дIадув ялат дикагIча агротехнически ханашка дIадийна даккхар, моттигерча удобренешца лаьтта тоадар, дIадийнача ялата деш дола гIулакх дикеи ший ханнахьеи дар, гурахьа дIадувча ялаташта 4000 гектарал кIезигагIа доацаш лаьтта кийчдар.

Ялатийна лаьрхIа 3.600 гектара тIа дIаювш йола хьажкIаш (дIае йолаелча денз) 10 дийнахьа, 1 май тIакхачалехьа дIайийна яха еза. Уж дIае еза дикагIа долча, удобренешца тоадаьча лаьтташ тIа.

Шаьрача моттигашка дIаюв хьажкIаш квадратно - гнездовой способах е лаьрхIаи, кхыча лаьтташ тIа ювраш, мугIарий сеялкашца вIаший тIех ювлийташ (перекрестни способах) е лаьрхIаи я. ХьажкIаш дIаелехьа хьалхагIа, йоархIаш тIаяргйоацаш макха баккха беза.

Гидуаргаш, коартолаш, иштта кхыйола культураш дикагIа хьувкъийта агротехнически деррига а гIулакхаш де деза.

Хьайбай продуктивность лакхъяр боккха лоархIам болаш гIулакх да. Дулхи, даьтеи, шуреи дукхагIа даккхара декхар сихагIа кхоачашдарна чIоагIъе еза доакъара база, дукхагIа хилийта деза хьайбай деррига а тайпаш. Машар хила йиш йолаш дац, районе хIанз лаьттан 100 гектара шиъ а, шиннел кIезигагIа а етт мара ца кхоачаш дола гIулакх.

ССКП ЦК-аси Министрий Советои даьча кхайкарало яха декхараш кхоачашдеш хьайбай продуктивность лакхъяра нийсса, дукххагIа (лаьттан 100 гектара 10—15 етт хургболаш) хилийта деза доахан.

Перспективни планах района совхозашка 1958 шера хила дезаш да 6.200 бежан, царех етт 1.700 хила безаш ба.

ХIара 100 Iатта сих 80 Iаса кхедича а 1.136 хьайба эшаш хул план кхоачашъе. Цо тхона хьайбаш дукхагIа хилийтарна мел эшар де дезаш декхар тIадожаду.

Партес шоашта хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдеш, тха районерча хьайбаш леладераша хьайбашка хьажар дикагIа тоадаьд, ремонт яь кийчъяьй хьайбай помещенеш. Цу гIулакхаша новкъостал даьд хьайбай продуктивность лакхъярна.

Хьайбай продуктивность лакхъярна къовсам лелабеш дика кадраш хьахиннай совхозашка. Уж ба: — хIара Iаттагара 1958 шера 2200 килограмм шура яккха аьнна декхар тIаийца, «40 лет Октября» яхача совхоза доярка Даурбекова Шарипат, 2300 килограмм шура яккха декхар тIаийца «Назрановский» совхоза Аьлтиюртарча отделенен доярка Мальсагова Лемка, «40 лет Октября» яхача совхоза дояркаш н.н. Гуринова Вера, Тимурзиева Марем, иштта кхыбараш.

Партийни организацей, совхозий директорий, отделеней управляющей, иштта совхозий берригача болхлой декхар да хьайбаш, къаьстта доахан дукхагIа хилийтара план кхоачашъярна мел эшар дар. Из болх кхоачашбарна лакхде деза хьайбашка хьажар, Iаьсий дикача терконца кхедар, цунца хьайбаш довлга дIадаккхар. Саратовскии Сталинградскии областашкара тха совхозашка кхаьча доахан, дукхагIча даькъе дика доахан да. Царех шоаех доахан хьалкхедеш а, ца тоъараш хьатIа эцаш а лакхде деза доахан дукхагIа хилийтар.

Тха район Херсонски областен Каховски районаца социалистически яхь лелаеш я, цул совгIа Малгобекски районо а дийхад тхо яхье. Цу яхье тIехьа ца биса шоай низ ца кхобеш болх бергболаш ба Назрановски района юрта боахаман къахьегамхой.

ГАЗДИЕВ,
ССКП Назрановски райкома секретарь.

Лаьтта аха доладаьд

МагIалбика районерча «Алханчуртский» яхача совхоза механизатораш лаьтташ аха болабеннаб.

Февраль бетта аьха лаьтта а зябь а цаI да йоах, совхоза директора нов. Кайтмазовс. Цудухьа бIаьсти дIаде мел дезача ялатийна февраль бетта лаьтташ аьха даха безам ба тха.

Ахархошта дика хов, зяба тIа а бIаьстан юххьанца аьхача лаьтта а дIадийна ялат дикагIа хьувкъилга.

Юрта боахама машинашта гуйрани Iани ремонт ший ханна яь яккхаро духьале йоацаш уж кхашка балхаш тIа ара яха йиш хилийтар.

Трактористаша А. Немойси А. Хабаловси прицепщикаш боацаш болх бу. Болх иштта баро, йоах А. Немойс, ялатах шийх дIабода мах лохбу.

ХIара дийнахьа 6,6 гектар лаьтта аха деза трактора шийна оттаяьча нормах. СССР-еи НГIАССР-еи Лакхехьарча Советий хоржамий сийна дийнахьа йола нормаш 120—130 процент кхоачашъе аьнна социалистически яхье эттаб механизараш. Трактористаша н. н. Хабаловси Немойси хIара дийнахьа 9—10 гектар лаьтта оах.

«Ингушский» совхозо а, «Кавказ» яхача колхозо а доладаьд лаьтташ аха. 4-ча отделенен тракторни бригада бригадиро н. Гуноевс дийнахьа йола норма 150—180 процент кхоачашъю. Механизатораша дош деннад, дикагIа йолча агротехнически ханашка лаьтта аьха даккха аьнна.

Лаьттанна удабрени яра гIулакх дика вIашагIделлад.

П. ГАГНЕВ

Дика деша студенташ

Дахача шера Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически институте хьайийла керда нохчийи гIалгIайи метта факультеташ я. Цига деша вагIа 80 гаргга студент.

Сурт тIа: дикеи тIех дикеи дешаш бола кагирхойи мехкарийи: Мальсагов Ахьмад, Мальсагов Або, Ужахова Роза, Албогачиева Нина, Гамурзиева Фатима, иштта кхыбараш а.

Плиев И. сурт.

Вахар укхаза тол

Вай нохчийи гIалгIайи цхьа эздий гIулакх да: дика къахьегаш гулбаь боахам сийлахь лоархIаш. Дукха нах ба къахьега безам а болаш, болх бе моттиг йоацаш вай районашка бахаш. Цхьа наггахь вар, дезал укхаза а битаь Казахстане юха ваха моттигаш а я.

Къахьега безам хилар пайда бац, къахьега моттиг ца хилча а, баьча балхага хьажжа хьалуш хIама ца хилча а.

Цудухьа, къахьега безам болчунга нийса никъ гойтар вай декхар хет сона.

Шелковски районерча Червленни станице я Калинина цIерагIа йола колхоз. Цу колхоза жа, доахан, хьакхарч, коатIара оалхазараш, кроликаш, комсаш, сомий бешамаш, харбазаш - пасташ а йолаш, боккха боахам ба.

1957 шера 9,2 миллион сом гаргга пайда бера колхозага, (1956 шера 7 миллион сомага ца кхоачаш бар цун пайда). Цунах хов из мел лоархIам болаш боахам ба. Колхозникашка дика хIама кхоач къахьегама деноех.

Колхоза жаIу волча Нурлубаев Сайдули цIен кхаь саго 10 бетта баьча балхах царга кхаьчад: чхьагIар — 211 литр, дуга — 254 килограмм, ахча — 26.058 сом.

ЖаIу волча Нурлубаев Iуси цIен виъ саго баьча балхах царга кхаьчад: ахча — 35.058 сом, чхьагIар — 278 литр, дуга — 334 килограмм.

Дукха ха йоаццаш Казахстанереи Киргизереи цIа баьхка нохчий кхо - диъ цIа сецад укхаза даха. Масала, Дадаев Мухьаде жаIу волаш биъ бетта колхозе баьча балхах 178 къахьегама ди даькхад, цунах ахча — 2.243 сом, дуга — 22 килограмм, чхьагIар — 18 литр, цул совгIа биъ Iаьхарг а кхаьчаб цунга. Колхозагара дукха рузкъа кхаьчар колхозникашка Махьмадагеи Вахийгеи.

Колхозо гIо а деш, цIенош хьалдаь ваьнначул тIехьагIа, 35 дийнахь болх баьча Бузуркаев Ахьмада даьккхача 65 къахьегама денах 850 сом — ахчеи, 9 килограмм — дугеи, 7 литр чхьагIари делар колхозо.

Соахка колхоза хинна пайда 9,2 миллион сом гаргга бале, укх шера 12 миллион пайда бе безаш план я колхоза. Шелковски районе кхы дуккха а я уж тайпа колхозаши совхозаши. Иштта дика колхозаши совхозаши я Каргалинскии Наурскии районашка а. Цудухьа вахар укхаза тол.

Аз дувцар вайнаха юкъе къахьега ца ловш саг воацандаь, къахьега безам а болаш, болхбе моттиг а ца нийслуш болчарна да.

Р. ХАДЖИЕВ.

1957 шерарча паччахьалкхен заемах йола расчеташ ший ханнахьа чакхъяха еза

«СССР-а халкъа боахам дегIабара паччахьалкхен заем (1957 шера арахийцар) болхлоштеи гIулакхерча нахаи юкъе дIайоаржаяра порядках» № 135 йолча СССР-а финансай Министерствон инструкцега хьежжа болхлойи гIулакхерча наьхеи алапена тIера заема язвалара йола юххера взнос соцаю 1958 шера февраль бетта шоллагIча аханех доагIача алапех.

Финансови органий, сберегательни кассай, предприятейи учрежденейи хьалхале лелаерий а бухгалтерий а декхар къахьегамхошкара взносах доагIа ахча хьаэцар хинна ца Iеш, заемашта язбеннача берриганешта облигацеш ший ханнахьа дIаялар а да. Цудухьа предприятеш, учрежденеш, организацеш декхарийла я шоаш юххера взносаш хьаэццашехь облигацеш дIаяла.

Облигацеш дIа а ца эцаш, дIабаьннача е цхьацца бахьан эттa ханна тIера баьннача болхлошкеи гIулакхерча нахагеи почте гIолла мах оттабаьча письмоца (дIакхачара хоам беш) язбеннарашка дIакхачийта еза облигацеш.

Предприятегара, учрежденегара, организацегара тийша доацача бахьанаща (заема язвеннар мича вахав ца ховш дIавахар, кх.) заемашта язбеннача цхьаболча нахага облигацеш дIацаккхача тарлургья, уж облигацеш шин экземплярах список а оттаяь, центральни сберегательни кассе дIачуяла еза, цIи тIа а ца тохаш, цхьацца болча подписчикашта облигацей номераш тIа а ца чIоагIъеш.

Укх шера 1 марта тIакхачалехь предприятей, учрежденей, организацей бухгалтереш декхарийла я хIара подписчикага хьожаш заемах йоагIача расчеташка хьажа а из ха тIакхачалехь центральни сберегательни кассаца расчеташ нийса йий хьажа а, февраль бетта шоллагIча ахонех доагIа алпи дIадала 5 ди хьалхагIа заемах язбаларах йолча ерригача суммах йоагIа облигацеш юххера расчет е.

Профсоюзни организацеш Паччахьалкхен кредитаи сберегательни гIулакхаи новкъостал деш йола комиссеш предприятей, учрежденей бухгалтерашта новкъостал де декхарийла я дIабахача подписчикий адресаш лаха, заемах йолча расчетах бухгалтерес беча балха контроль оттае, заемашта язбеннарашка цар дIаденнача ахчах йоагIа облигацеш дIакхачийта а 1958 шера денз кхадж тохаш цу заемах араюврг-йолча тиражашта юкъе дакъа лаца царга торо хилийта а.

СССР-а финансай Министервос оттаьча ханашка 1958 шера денз кхадж тохаш тиражаш ергья.

Кхадж ца боагIаш йиса облигацеш 1959 шера денз заема ха йисте яллалца долча диъ шера цар нарицательни маьхах дIаэцаргья.

1959—1961 шерашка погашенен шишша тираж ергья, хIаьта 1962 шера погашенен цхьа тираж ергья.

Погашене тиража юкъе яханза йола облигацеш, 1962 шера 1 ноябре денз шоай маьхах дIайийъергья. Кхадж бенача облигацехи нарицательни маьхах дIаэца езача облигацехи доагIар 1963 шера 1 ноябре кхаччалца дIалургда.

М. СОЛОНИЦЫН,
НГIАССР-а гострудсберкассайи госкредитеи Управленен начальник.

Цхьа дезал хинна

Хьехархой кийчбеш йолча училище дешаш 237 саг ва, царех бIаь совгIа саг нохчийи гIалгIайи ба. Советски Союзе дахача тайп-тайпарча къамашта юкъера цIаккха а дохаргдоаца вошали доттагIали дика бIаргадойт студенташта юкъерча хозача гIулакхаша. Нохчашхеи гIалгIашхеи болча кагийча наьха дешара гIулакх цхьацца бахьанийца тIехьадисаьлга кхета а деш, къаьстта чIоагIа новкъосталаш ду гIалгIайи нохчийи студенташта дешар дикагIа ховш болча кхыгча къамех болча студенташа.

Дешара тIехьабисараш кIезига болаш чакхдаьлар дешара хьалхара ах шу. Дешара тIехьависа цхьаккха а студент ца хилийтар — из декхар да хIанз хьехархой коллективо шийна хьалхашка оттадаьр.

Цул совгIа цига вIашагIбеллаб художественни самодеятельноста болх. Цу училища коллективан самодеятельность дика а сакъердаме а хилийтарна чIоагIа къахьийгад вежараша Умаровар, Токмачевас, Колесниковас, Сатуевас, иштта кхычар.

Училища художественни самодеятельностан коллектив хIанз СССР-а а Нохч-ГIалгIай АССР-а а Лакхехьара Советаш харжарна кийчлуча деношка концертий йоккха программа кийчъеш я.

Февраль бетта 21 шу дизад вай Коммунистически партен а Советски паччахьалкхен а воккха деятель Г. К. Орджоникидзе кхелха.

Дуккха итташ къахьегамхой а дешархой а баьхкаб укх деношка Луговерча Орджоникидзевски цIерахча музее. Музее баьхкараш боккхача сакъердамца хьийжаб Г. К. Орджоникидзе вахар дувцача материалашка.

Сурта тIа: музея наIарга Луговерча школен дешархой.

С. Хакиева сурт а текст а.

Цхьаболча авторехи цар письмоехи

Шоаш язъяь стихаш а дувцараш а тIадолаш гIалгIай кагийча нахагара дукха письмош ух «Сердало» газета редакцега укх тIеххьарча хана. Из геттара дика, дуккха хIама белгалдоаккхаш, вай къона художественни литература тоалар дикахеташ мел волча сага чIоагIа тоам беш гIулакх да.

Язъяь стих, илли, дувцар е кхыйола художественни произведени кепатеха араяха торо ца хиларо цхьан юкъа юхабиттаб вай кагийча наьха художественни произведенешцара творчески болх. Ленина нийсача къамий политикаца Нохч-ГIалгIай АССР юхаоттаярца газеташ тIа, кхыча кепайоазонаш тIа араювла воай къаман къаьнатIарча писателий цIераш а цар йоазонаш а бIаргадайча, дегаш гIоздаьнна, хьинар совдаьнна болча кагийча наьха каьхаташ да уж.

Шоай произведенеш редакцега кхухьийтача кагийча наха юкъе литературе цар беча балхага догдоахилга хиларца къаьстта белгалбоалаш ба Чахкиев Капитон, Сакалов Джалаудин, Боков Ахьмад, Чахкиев Юсуп, Галаев Хьасан, Ганижев Iаьла, Тумгоев Махьмад иштта кхыбараш а.

Цхьабакъда, уж хинна Iац гIалгIай меттала говзаме йоазонаш деш бола нах.

Республикан массайолча миIингера, гаьнарча Казахстанеи Киргизени городашкара вай ираерча советски замо дегаш гIоздаьха болча наха шоай эггара езагIа йола уйлаш стихашца, иллешца, дувцарашца ала гIерташ яздеш письмош да уж. Царех дукхагIа йола стихаш техника а композици а дика вIаштIехьа йоацаш хилар-м хIама дац. Художественни произведенеш язъяра говзал дага ма дехха а кийча хьаухулаш яц. Къахьегаро аьттув боаккхаргба цу даькъе. Дот гIаддугаш да вай къонача йоазонхоша шоай произведенешца дувцаш дола гIулакхаш. Цар хьайоах вай халкъ Iалаьмате чIоагIа шоай Даьхе езаш хилар.

Масала Долакха-юртарча И. Дзейтовс ший стихашца доттагIал, безам, Ленин, Парти ювц.

«Ленина нийса политика
Парте цIерах екащ я» — йоах цо ший «Катирхошка» цIи йолча стиха тIа.

Алма-Атара ше яйтача стиха тIа Албаков Юсупа Советски Iилманна карагIдаьнна гIулакх ювц. И. Оздоевс кагийнах тIахьех къахьегам безаш хиларна, меларца, харцахьа леларца тIагIертта къовсам лоаттабарна, Наьсар—Бертерча А. Дидиговс Iаламцара ший безам, вай Даьхен хозал ювц, безама хетаяь я М. Г. Оздоева язъяь лирически стихотворени.

СурхотIарча Муцольговс ше редакце дайтача дувцар тIа тIахьех къаьнарча, вай заманца товш доацача Iадаташца къовсам лоаттабара. Иштта цу тайпара хIамаш дувцаш я кхыча новкъосташа язъяь стихаш а: Назранерча А. Плиевс, Казахстанерча А. Келиговс, Малгобекерча Я. Зангиевс, Первомайски районерча Б. Евлоевс, иштта кхы дукххане-ша а.

Цу новкъостий стихаех доакха деррига кхоачамбоацараш дувца торо яц укх статья тIа, цхьабакъда, дукхагIа даьлла а, кIезигагIа даьлла а, царех массанех а доалла кхоачамбоацар да, уж произведенеш композици ладара йолаш, поэтически образаш йоацаш хилар. ХIаьта царех цхьаяраш-м грамматически гIалаташа а къоарзъяь я.

Масала, хьожарца вай Казахски ССР-а Джамбулски областерча Келигов Iалихана яйтача стихотворенега. Грамматически гIалаташ тоа а даь язъю оаха цу стиховторене тIара ши куплет, хIана аьлча цу тIа цхьаь цаI дош дац грамматически нийса яздаь.

> «Вай шиъ ца гуш цхьа шу
> даьннад,
> Хоза яр цу хана моттиг,
> Сагта хул хоза меттиг,
> Шийна езар йоацча метте.
>
> Хоза хет ше хоза хетар,
> Дика хет ше дика хетар,
> Хьо ца хилча сагот лу са,
> Хьо ца хилча дуне дац са...»

Цу ерригача стихотворенеца йиъ куплет я. Цо ювцар шийна еза йоI я. Цхьабакъда, цо мел дувцар прозаца оалаш хилча а моллагIчунга, авторга шийга а, кхы а хозагIа а оалалургдолаш да. Стихотворене тIа цхьаккха а художественни образ яц, ер ма дий, аьнна, оалаш керда хIама дац. Рифмаш, вIалла йоацарг а лархIа мегаргдолаш, эсала я. Бе-башка маIан долча дешашца а ца еш, цхьатаррарча дешашца ю цо «рифма» (хетар — хетар, саса). Хьалхарча куплета тIа тIехьара кхоъ мугI «моттиг» яхача дешашца йистебоалаш ба, хьалхарабар цхьаккха рифма а йоацаш бисаб. КхоалагIча куплета тIа 1,3 мугIараш «ейча» яхача цхьатарра а цхьа маIан долаш а долча дешашца рифма еш да, хIаьта 2,4 мугIараш рифма а йоацаш да.

Цхьаккха а боарам оттабаь хIама доацаш, автор шийна дагадеххa словаш увттаю мугIараш тIа. Стихаш иштта хилац. Цу «системах» язъеш хилча «стихаш» йIаьхеи лоацеи маьженаш йола саг санна хул.

ХIаьта а уж кхоачамбоацараш дIадаха йишгйолаш да, нагахьа санна цар автораша шоай культурни а политически а кхетам лакхбарна къа дукхагIа хьеге, вIалла кIорда ца а деш, шоай произведенеш тоаяра тIабийрзза болх беш уж хуле. ДIахайнна ше язъяь произведени цу сахьате редакцега яйтарна сухал бе безац. Художественни произведенеш язъе дагаволча сага ха дезаш цхьа хIама да — писатела болх Iалаьмате хала болх хилар, ший произведени язъяь валалехь, дикагIа дола дешаш, образаш лохаш, сатем байя хела ди-бийса доадеш хилар. Урхе ца яьккхача мухале хургьяц.

Къаьстта хьоахабе безаш болх ба Плиев Нураддина редакце байтар. Лоамашкара эггара кьалха шаьрача ара гIалгIай бахарах а, лоалахошца цар хиннача гIулакхех а лаьца шоай дас а даьдас а дийцаь хабар дIаяздаьд цо. Из болх, редакце балхаца дувзаденна хIама долаш беце а, ала дезаш да, из дика дагадеха хIама хилар. Тайп-тайпарча ханашкаь вай къамо леладаь, цунна тIалаьтта хIамаш дагадоагIаш а уж дувца ховш а боккий нах ба вайна юкъе. Къамий истори йовзарна а, цар леладу гIулакхаш кхетадарна а чIоагIа лоархIам болаш дола уж хабараш, тIатеха-тIерадаьккха доацаш, къоаноша хьа ма дувццара, дош тувла ца долийташ дIаяздар чIоагIа эшаш гIулакх да. Уж материалаш Грозрерча Нохч-ГIалгIай Iилма-тохкама институте хилийта еза, хьалха дIаяхача хана вай къаман тIаьлтта гIулакхаш историн довзаш хилийтар гIоне.

Цхьацца болча къонача йоазонхоша язъеш йола уж лоархIамера произведенеш ювцача хана, хьоаха ца деш дита йишйолаш дац цхьаьккха гIулакх. Ховш дале а, е ца харца дале а, цхьацца болча кагийча наха вIалла леладе бокъо йоацаш дола гIулакхаш леладу. Цхьацца болча новкъосташа Iалаьмате дукха гIалаташа, деш, кьатIа а язйийя шоай цIерах редакце ухийт дукккхача хана денз кепатеха а наха йовзаш а йола наьха стихаш.

Масала, Карагандерча К. К. Чаниевс ший цIерах редакцега яйтай поэта Хашагульгов Махьмада язъяь стихаш, Кустанайски областерча Вышегуровс Макшарипа, грамматически гIалаташ дарца эргаяккхар мара, цхьаккха дош ца хувцаш ма ярра хьатIа а язъяь, шийха автор а лоархIаш редакцега яйтай берригача гIалгIай мехка дика йовзаш йола вай воккхагIа волча поэта Беков Тембота «Ши зама» яха стих, «ГIалгIай фольклора» тIа арадаьннa хинна «Махьте Идриси Аьте Iумеи» яха илли хьатIа а яздаь ший цIи кIал а оттаяь редакцега дайтад Дошлакъи-юртарча Чемурзиев Салмана, иштта кхыдараш а.

Уж тайпа гIулакхаш вIалла де бокъо йолаш дац. Цох литературе деш дола къоал оал.

Стихаш язъе болабенна кагий нах декхарийла ба шоай говзал даиман лакххайоаккхаш, шоаш беш бола болх Советски писателий Союзерча консультантаца (Грозни, Сталина улица, № 23) даг а болаш, цунгара хьехам а эцаш бе. Цига консультанталла болх беш ва вай къаьнарча поэтех вола Муталиев Хьажбикар, цунах беттaлуш е каьхат яздарца цунгара гIо лохаш хила беза болалуш бола кагий йоазонхой.

ТIеххьара а ала безам ба тха литературни произведенеш язъе болабеннарашка — оашош доладаь гIулакх дита а ца дуташ, стиха тIа е дувцар тIа оашош беш бола болх кIорда а ца беш къахьегаш хила.

И. БАЗОРКИН,
ХЬ. ОСМИЕВ.

Колонизатораш Индонезен чурча гIулакхашта юкъе гIерташ хилара духьал

Индонезе эттар цIенхоштта гIулакх да. Дукхача хана дениз укхаза болх беш я республика демократически дегIаяра духьал гIерташ йола сепаратистий реакционни группа. Машуми яхача партени социалистийн цхьаболча деятелаша хьалкхоаба массехк лакхера эпсар керте латташ йола, из группа уйла еш я тийшачабалхеи кхерам тIатассарен наькъаца центральни правительство хувца.

Бакъдараша хьахьокхача бесса, паччахьалкхен чура гIулакхаш телхаду уж гIулакхаш хьал а хьеду, гIетта а ду арахьарча империалистически низаша. Индонезе цхьаккха а шек вац, Индонезера порядкаш йохаю уж гIулакхаш Малхбузеи, эггара хьалха Голландени США-ни хьаштдолаш хиларах.

Индонезен Республикас голландски а кхыйолча а колониализманна духьал лоаттабу къовсам чIоагIагIа массаза болабу, Индонезен вахара кхоллара тIехьашка шоай гIулакх дIадоладу малхбузерча низаша. Малхбузен реакционни печато подрывной элементаш хьал а хьеш, уж центральни правительствонеи республикан президента Сукарнонеи тIа а хехкаш, пайда ийбу.

1956 шера полковник Симболон, цу хана хинна Къилбаседан Суматран тIема округа командующи, цу районе Iаьдал ший бе долла гIертар, кхыча мятежникаца, цхьан полка командир волча подполковник Хусейнаца дIа а кхийтта, законах йола центральни правительство дIаяккха гIертар. Укхаза белгал деча бесса, цу ханна волавелар Индонезера американски посол Камминг Али Состроамиджойо правительствона низ бе, Суматре Iаьдал дохо барт баьраша Iаьдало къоабалде США уйла йолаш хилар гуччахь дIа а кхайкадеш. Цхьабакъда, эскара а халкъа а патриотически низаш духьал овттарах, Центральни Суматре ведда дIа ца вахача валанзар из, цига Хусейна чу а ийцар из.

Симболона Iаьдал дохо баь барт бехар. Цхьабакъда Iаьдал дохо бартбаьраша цар дог урауветтадаьраша а герз Iо-м дилланзар. Иштта хург ма дий аьнна лерхIа дезаш а дар из. «Областий хьашташ бахьан лоаттабеча къовсамах», «провинций автономи» бахьан яхаш деча демовагнчески кхайкаралашта тIехьашка а лечкъаш, правительствона духьалара тийшаболх лелабу цар, республикан лард а демократически принципаш а йохаю, из бIарчча хилара а цун цхьоагIонна а тIакхувд.

«Блитц» яхача хIиндий газета тIара дайзар Джакартерча цхьаболча американски викалаша беча хозача куцехь боацача балха бакъдараш. Цу арадаьхача документашта индонезийски общественность эгIазбигар кхетадеш да. Национальни партена гарга долча «Васпада» яхача газето дIадийхадар США-ан керда посол Аллисон Индонезе хила ца безача нахах хилар дIакхайкаде. Посол волаш итт бутт баьккхачул тIехьагIа, шийла хьалхагIа хиннар санна, Индонези йитанза валанзар Аллисон.

Индонезен чурча гIулакхашта тагIертта, эхь ца хетташ империалистически гIозараш юкъе гIерташ хилар цу мехка шоай гIулакхаш чIоагIде а шерде а чIоаггIа хьашт долаш хиларца кхетаде дезаш да.

Голландскии английскии капитало санна, американски капитало а. Индонезен мехкдаьттан промышленносте кертера моттигаш лоац. ДIадахача шера США-ан мехкдаьттан магнат — Рокфеллер Индонезе вар укхаза шоай капиталовложенеш лакхъе а концессеш шеръе а американски компаней безам хиларца эйхха дувзаденна да.

Вокх оагIорахь, США-ан цхьадола гIозараш Голландега хьеж, шоаш ракентни герза базаш ехка кийчлуча территорега санна. Ший аргIагIа голландски правительствос лерхI из бахьан долаш индонезийски архипелагера ший гIулакхаш лорадар ВIашагIкхийттача Штаташка хьаллацийта. Цар а вокхар а леладераш Индонезен Республикан низ бохабе гIерташ да, из де мехка чурча демократен духьаларча подрывной элементех пайда а эцаш.

ДIадахача шера Индонезес голландски колониализманна духьал кхы а чIоагIа къовсам дIаболабир. Юха а гуча баьлар сепаратисташи Iаьдала духьал бартбаьраши, юха а болабелар уж порядкаш йохае, холонаш увттае, гуччахьа нах боабеш, кхерам тIа а увттабеш.

Индонезийски эскара командованеси следстви еча органашеи печата тIа дIакхайкадир, Чикини яхача улицагIа хинна, президент Сукарно ве гIортар вIашагIделла кертера бараш полковник Лубиси цун новкъостийи ба аьнна. Халкъанна духьаларча цу группан доакъошхой кийчбеннабар эскара штаба начальник инарал Насутиони Джуанда правительствон членаши боабе а. Коммунистически партен ЦК зданен чу, профсоюзий вIашагIкхетара (СОБСИ) зданен чу гранаташ кхайсар цар, кинотеатра хьалхашка латтача наха юкъе, эггара нах дукхагIа хулачарех йолча Джакартан улица тIа, граната чукхессар цар.

Деррига уж террористически, зулмане гIулакхаш ду, мехка чухь санна, доазол дехьа а, Индонезен гIулакх чIоагIдац, Джуанда правительствои президент Сукарнои мехка хьалхале лелае ховргдолаш бац аьнна хетийта.

Республикана духьалара, реакционни план ехачул тIехьагIа, «кхы а чIоагIагIа дола гIулакхаш» де чIоагIдир Iаьдала духьал бартбаьраша. Из дарна Сукарно Азени Юхерча Малхбоалени мехкашка ваха хинна ха къоастийир цар. Индонезе кертерча даькъе малхбузен печатага гIолла Iаьдала духьал бартбаьрий тайп-тайпарча планех дола хабараш доладелар. Цхьадолча даькъе «Суматран паччахьалкхе» йилларах дувцар, шоллагIа долча даькъе «Суматрерча, кердача правительствох» дувцар Iаьдала духьал бартбаьрашта керте латтарех вола, хьалха финансай министр хинна социалист, Сулитро Индонезе хиннача «гIуллакхех» дола «общественни хетар» кийчде хьалхагIа Сингапуре, хIаьта цул тIаьхьагIа Европе вахар.

ТIеххьарча деношка уж гIулакхаш дIадаьржар укх тайпара. 9 феврале Паданге (Суматран юккъера моттиг) шоаш къамаьл деш Хусейна а цун новкъосташа а дIакхайкадир, республиках доакъош де а гIертац шоаш, 1945 шера август бетта дIакхайкадаьча республикан принципашта раьза а да шоаш, аьнна. Цхьабакъда, 10 феврале, мятежникий — эпсарий группо центральни правительствона ультиматум» хьалхашка йихьар, пхи ди-бийса далалехь Джуанда правительство хувцар дIадехаш. Iаьдала духьал бартбаьраша иштта хьалхашка дихьар Сукарнона а ультиматумах дIадехараш, мехка хьалхале лелае цун йолча бокъонна доазув оттаде а гIерташ. 15 феврале сепаратистски ординго Паранге дIакхайкадир «Индонезийски республикан революционни правительство» оалар йиллалга. Цун «премьер-министр» хьожаваьв Шафруддин Правиранегара.

Iаьдала духьал бартбаьрашта дезараш а законах доаца цар дIадехараш а тIаэцанзар правительствос. Эскара штаба начальнико инарала Насутиона приказ делар республикански эскара мугIарашта юкъера Лубис, Хусейн, Симболон, Джамбек дIа а боахалба, мукъа а боалийталба, аьнна, цунна тIеххьа цул тIехьагIа виъ мятежник, хIаьта иштта Шафруддин, Харахапа, Сумитро, мятежни «правительствон» кхыбола членаш а лувца аьнна Насутиона приказ арадаьлар.

МалагIа дош увттаду Индонезен реакционни сепаратисташа?

Iаьдала духьал бартбаьрий «программан хьалхарча пункта тIа да Индонезен Коммунистически парти чехка дIаяккхар, паччахьалкхен аппарата юкъера еррига демократически элементаш дIаяхар, мамогга халкъа демократически болам тоIабе гIертилга цунца кхетадеш а дакх.

Лубиса, Хусейна, компанен «программан» шоллагIа йола лара я Индонезе голландски колониализм маярра юхаоттаяри американски, английски, кхыча империалистически капитала а мел эшаш йола торонаш ялари. Мятежникаш кхайка хиннабар индонезийски правительствос дIаяьккха хиннача голландски кемай компанега, Iаьдало духьалара бартбаьраша хьалаьцача районашца фордацара дола бувцам дIадоладе аьнна дехар деш.

Иштта да тIеххьарча хана хинна гIулакхаш. Индонези юха эттай йоакхача халонашта хьалхашка. Из кхерам мел боккха ба хьахойт мятежникашта керте латтарех цхьанне — Сумитро яхачо швейцарски газета тIа яьча заявленес. Цо аьнна Iаьдала духьал бартбаьраш совцаргбац Индонезе граждански тIом хулар аьнна.

Республикан правительствос мохк кхерамах лорабелга Iалашдарна де доагIа гIулакхаш а даьд, деш а да. Укх деношка, Центральничунгара дIаиккхача, берригача Суматрерча тIема доакъой командующей совещани чакхъяьккхар. Совещане хиннача берриганеша цхьа барт а болаш хьаллаьцар правительствоси эскара командованеси республика кхерамах лорае а из бIарчча хилийта а леладу гIулакхаш. ХIара денна правительстве а штаба начальник волча а ух дукххача наьха организацешкареи, тIема доакъошкареи берригача мехка политически партешкареи делегацеш а посланеш а. Берриганеша а кхайкаду Джуанда правительство шоаш йизза хьаллоацаш хилар, республикан хьашташ лорадеш латта шоаш чIоагIо яь хилар.

Дукха ха йоацаш Индонезерча гIулакхех къамаьл даьча Даллеса духьал къамаьл дир Индонезен арахьарча гIулакхий министра Субандрио яхачо. Даллеса даь къамаьл Индонезен чурча гIулакхашта юкъе гIертилга да яхаш.

Шеко яц, Индонезен чурча гIулакхашта къайлаза а доацаш малхбузен паччахьалкхенаш юкъе гIерташ хилар духхьал Индонезен чурча машара хинна ца Iеш, ерригача Къулбехьан — Малхбоален Азена кхерам тIатоссаш хилар. Ший вахара а къовсама а цу критически халача хана индонезийски халкъ цIаькхаз а бIаргадайра, республикана духьаларча элементий оагIорахь мала латт а Iаьдала духьала бартбаьрий реакционни группа хьан хьашташ чакхдаха гIерт а. Шеко яц, Индонезен халкъо а цун правительствос а шоаш дIахьоча новкъа ханна этта уж халонаш толамца эшаергхиларах.

О. ЧЕЧЕТКИНА
г. Джакарта, февраль.
«Правдан» корреспондентагара

«Сенатора Джонсона гуччахьа тIахьийхар, дерригача дуненна а тIема тIахьожам оттабе США-й торо хургйола моттиг космосе лахарна.»
(Газеташ тIара)

«IОВДАЛ УЙЛО ВIАЬХИЙ ВУ...»
(Кица)

К. ЕЛИСЕЕВА СУРТ.
ТАСС-а ФОТОХРОНИКА.

Беликов бехктокхаме хIана озац

ДIадахача шера Нохч - ГIалгIай АССР-а оргкомитето соцам барца МагIалбика горкомхоза хьожадаьдар 18 стандартни цIа. Царца хьайийцаяр хIара цIенна 690 штакетника лоархIам а болаш карташ. Юкъера лаьрхIача цар мах 53.120 сом бар.

Уж цIенош горкомхозо ше хьал а ца деш кхыча организацешка дехкар. Царех «Ингушский» совхозага дохкача цIеношца хIараненна лаьрхIа 355 штакетник мара яланзар, цIеноех боагIа мах бизза дIайица боллашехьа а. Юхейиса 35441 сом мах бола 4270 штакетник МагIалбикерча кашамашта гонахьа карт еш дIаяхийтар. Кашамашта гонахьа еча картага сметах хьожадаь 26 эзар сом долча, дIадахийтар 43506 сом да, сметал совгIа 17,5 эзар сом.

Горкомхоза заведующи волча Беликовси бухгалтера Е. П. Христичеи смета кхоачашъяра шоаш 1957 шера 1-ча октябре оттаьча отчета тIа из карт ярга даха ахча хьа ца хьокхаш дитад.

Горкомхозана ревизи а яь 1957 шера 19 октябре оттаьча акта тIа гучадаьнна дукха а харцахьара гIулакхаш да: финансови - сметни дисциплина телхаеш, шоай планаш кхоачаш ца еш леладаьд горкомхозо балхаш.

1958 шера 1-ча январе ревизи йича материальни бехктокхаме волча горкомхоза заведующе Беликова эшаш 17 кубометрал совгIа герга хьуи 1473 лист шифери я.

Из тайпа гIулакххаш гучадаьха акт шоашка кхаьчача цунга хьожа а ца хьожаш, Беликов бехктокхаме а ца озаш Iийнаб МагIалбика горисполкома председатель нов. Шевченкои хьалха хинна цун заместитель нов. Богословскийи.

ЦIенош хьалде хьу йоацаш, тховна тIа йилла шифер йоацаш дукха а дезалаш МагIалбике багIача хана, хьу а шифер а харцахьа дIа а ухийташ паччахьалкхен законаш а телхадеш вагIа Беликови из шоашта дика ховшехьа а исполкоме из дувца а ца дувцаш баьгIа МагIалбикен горисполкома председатель нов. Шевченкои хьалха хинна цун заместитель нов. Богословскийи бехктокхаме оза беза.

ТУГАНОВ.

Театральни искусство езараш

КIиранна массехказза Лермонтова цIерагIча республикански театре чуухаш хул мехкарийи кагий нахи. Уж ба театре хьайийлача драматически студен доакъашхой. Театральни искусство дукха езаш ба уж. Царна лекцеш а еш, практически занятеш а ю. Студен низашца кийчдеш цIи хезаьча драматурга, Вильяма Шекспира пьесаш а йолаш, спектаклей дукха доакъош да.

Деша багIарашца ба нефтяникаш, строителаш, машиннаькъа болхлой, тайп-тайпарча къамий нах. Берригаш а, болх бешшехь а дешаш ба уж. Деша ухаш ба пионервожати Закриев Iаьла, мехкдаьттан Iилматохкама института сотрудница Зоя Никулина, автомеханик Виктор Рубанов, иштта кхыбараш а болаш, 40 гаргга саг.

Занятеш йола пхелагIа бут ба, еррига программа шера лаьрхIа я. Хьехаш ба, РСФСР заслуженни артист П. Д. Басов, Лермонтова цIерагIча театра керттера режиссер А. А. Алексеев, кхыбараш. Художественни даькъа хьалхале лелаеш ва театра ремиссер А. Г. Ридаль.

Программа чудоагIа предметаш: марксистско-ленински эстетика, театра истори, режиссура, сценически къамаьл, грим.

Студес кийчбу къаьсттача драматически кружкай хьалхале лелаераш. Бакъда цунна хьалхашка оттадаь кхы декхар а да — театральни а лакхерча а дешара учрежденешка дIахо а дешаргдолаш, дикагIа кхеташ бола нах гучабахар.

Дика почтальон

Первомайски районе Луговое яхача юрта почтальон ва воккха саг Хаматханов Махьмад. Юрта бахача наха ший ханнахьа письмош, газеташ, кхыйола корреспонденцеш дIа а телаш, цо ларттIа ший болх бар бахьан долаш чIоагIа сий ду Махьмада.

Ший воккхалга ца хьожаш, ший болх безаш а ларттIа дIахьош а ва Махьмад.

Сурта тIа: Хаматханов М.
С. Хакиева текст а сурт а.

Связа болх дика лелабу

Грозненн связа линейно-технически узела ерригача ялх участкан коллективашта юкъе социалистически яхь яьржай.

Цу яхье дикача балхашца белгалбаьннаб 3-чеи 4-чеи участкай линейни связисташ. Цар цхьаккха а еха моттиг ца нийсйолийташ тIехдика лелаю городашта юкъера линеш.

Цу участкай линешка хьожаш болча н. н. И. Понамаревс, П. Черемискина М., Сенебабковс, М. Васильченкос, П. Демьяновс, С. Уточкина, кхыбараша дика балха толамаш даьхад. Шин-кхаь шера цхьаккха а моттиг хиннаяц цар связа лини телха.

ЦхьоалагIча линейни участкан коллективо, 1958 шера I-гIа март тIакхоаччаш Грозненра Горагорск яхача станице гIолла духхьал МагIалбике связа керда лини йилла аьнна социалистически декхар тIаийцад. ХIанз из декхар кхоачашдеш я коллектив.

Балха дикагIа йола методаш юкъейоалаяр, социалистически яхь вIашагIйоллар, балха механизаци яр бахьан долаш, хьалха дIаяхача ханал дуккха дикагIа болх баьб коллективо.

Линешта текущи а капитальни а ремонташ яра план, тIехдикеи ханал хьалхеи кхоачашъяьй коллективо.

1957 шера 3-чеи 4-чеи кварталашка цо балха толамаш дахар бахьан долаш республикан сийлен доска тIа яьккхай узела коллектив. Вай республике керда ехкача районашка а юрташка а телефонаш ехкаш, къаьна линеш хувцаши тоаеши, керда линеш йохкаши дукха къахьега деза цар 1958 шера.

Грозненски связа линейни технически узела барттайнача коллективо шийна хьалхалатта декхараш сийленца кхоачашдергхилар тешаме да.

С. ХАЧАТУРОВ,
СЛ-ТУ профсоюза рабкома председатель.

Ачалкхерча больницан а лорий а балхах доахка лазараш дIадаха деза

Советски Iаьдалои, берригича советий мехка доалдеш йолча коммунистически партеси шоашта мамогга къахьег вай мехка городашка а юрташка а баха къахьегамхой боахама паргIата баха, хьаькъала дешара хьалха баха, лазар-цамагар наха юкъера дIадаккха, уж унах цIана а ираздолаш а хилийта гIерташ.

Паччахьа хана боахама, хьаькъала, дешара, техникан, говзала, наха лораша деча дарбана дукккхача мехкел тIехьабиса хинна вай мохк, хIанз дешараи, хьаькъалаи, техникан говзалаи, лораш деча дарбаштеи дунен тIа мел йолча паччахьалкхенел хьалхабаьннаб, боахама гIулакха цхьан США-гара дIамелъийкхача мехкел хьалха а баьннаб, хIаьта хIанзаденз дукха ха ялалехь боахама а США-л хьалхабаргболаш планаца болх беш а ба.

ХIанз укх сахьате вай мехка массел дукха нах деша багIаш, кхыбола дийша нах болаш, школаш, больницаш, клубаш, киношкхыйола наха хьаькъал а сакъердам а, унахцIане а луш бола мохк дунен тIа бац. Цу дерригача гIулакхашта, дунен тIа мел йолча паччахьалкхенел хьалха яннай вай Советски Союз.

Берригача советски мехка а вай Нохч-ГIалгIай республике а цхьа юрт яц школа а медицински пукт а йоацаш. Даь иштта доккха дукха гIулакхаш дале а дукха кхоачамбоацарш а да вай республикан цхьайолча юрташка.

Кхаь Ачалкхе-йоккхача-Ачалкхеи эгIа Ачалкхеи медицински пункташ я, юкъерча Ачалке йоккха больница а цунах йоаллаш медицински пункт а я.

Юкъерча Ачалкхе, ткъо шу хьалхагIа хьалъяь дика йоккха больница я 75 унахочоа лаьрхIа. ТIеххьарча шерашка из больница чIоагIа готъяьй толхаяьй, цун кхо дакъа цIенош мехкдаьтта доаккхача болхлой общежитешта дIаденнад, диълагIа дола дакъа мара больницега дац. 75 унахо чуэца йишйолаш йолча цу больнице дIадахача 1957 шера 10 унахо мара чуэцаш хиннавац. Цу больнице дарбаде дезаш цу кхаь юрта мел баха нах а, цул совгIа Ачалкхерча мехк-даьтта доаккхача вышкашка болх беш бола болхлой а ба.

Кхаь Ачалкхе цIабаьхка нах гурахьа гайна, бокъонаш йоацаш, планах бахка безачарел дукхагIа цIабаьхка хилар бахьан долаш, нонагIа бараш цIенош тоаде, керда цIенош хьаде, Iана тIехь эшача хIаманна кхоачамбе ца кхоабеш биса ба, цудухьа царна юкъе советски мехка кхыча моттигашкарчул дукхагIа лазараш да. Укх Iай цига тиф а, дифтери а, кхы дола нахага дIа-юха дувла цамогараш а хиннад. Больницан нонагIадола цIенош общежитешта дIаденна хилар бахьан долаш, берригa а цамогаш хинна нах чуэца а царна дарба де а йиш йоацаш йисай больница, цудухьа кхыча гаьнарча больницешка дIакхихьаб унахой.

Цул совгIа больниценца гIулакх а доацаш, больницан цIеношка чубахача наха, больниценна гоннахьа котамаш. гIажаш, хьакхарч доахьан чудоахкаде кхийш, горингаш, отараш кхыйола хIамаша яь, больницен гонахье а цун ков а бIехадаьд, из гIулакх унахошта а царна деча дарбанна а чIоагIа новкъа да.

Больницан штатага хьежача, цига хила беза цаI лакхереи виъ юкъереи лорий дешар дийша лораш, царех цхьаккха лакхера лорий дешар дийша лор вац, больницена тIавилла вола лор а юкъера лорий дешар дийша фельдшер мара вац. Лораштa а санитаркашта а юкъе цхьаккха гIалгIа а гIалгIай мотт ховш саг а вац. Больнице хьаухараш а цига бада унахой а нонагIа бараш гIалгIай ба, царца лазара хьакъехьа къамаьл деча хана переводчик лаха везаш хул лораш. ГIалгIай лораш гIалгIашта юкъе юрташка болх бе баха ца а тугаш, цхьацца бахьанаш а доахаш, городашка сец. Нохч-ГIалгIай республикан дарбан гIулакха керте латтараша нохчийи гIалгIайи лораш юрташка, нохчаштеи гIалгIаштеи юкъе, болх бе гIоргболаш дола гIулакхаш оттаде деза.

Йоккхача Ачалкхе а эгIа Ачалкхе а медицински пункташка болхбеш медсестраш ба лазар къоастаде ца ховш а рецепт язъе бокъо йоацаш а бола. Цу пунктай штаташка хьежача хала безараш юкъера лорий дешар дийша а баьнна, лазар малагIа да а ховргдолаш рецепт язъе бокъо а йолаш нах хала беза. Цу гIулакха йоакхо еш а сагото еш а яц Малгобекски здравотдел а республикански дарбан управлени а.

Больницан нонагIа дола цIенош больнице болх беш боацача наха дIа а денна, больнице болх беш бола лораш а санитаркаш а чубаха моттиг а йоацаш, хIара денна шоай болх баьлча Вознесенске а Малгобеке а бийсаш яха аха безаш ба.

Из гIулакх больницан балха чIоагIа харцахьа да. Больнице болх ца беш бола нах ара а баьха, совдола цIенош больнице болх бераштa дIадала деза.

Укх 1958 шера больница шеръе лаьрхIа я. ДIадахача шера 10 унахо мара чуэца йиш йоацаш из хиннаеле укх шера 25 унахо чуэцаргволаш я из. Цхьабакъда цу гIулакха, укх шерара бюджет а штаташ а чIоагIдаьдац яхаш хIанзалца цхьаккха даь хIама дац. Из гIулакх чехкка кхоачашде деза республикан дарбан управленес.

Больницена тIавиллача воккхагIа волча лоро йоах, больницена гаьна боацаш наха дарбаш деш цхьа хьаст ба. Аьхки низткъа мара дIабаха ца могаш бола нах бахка а баьхке. цу хьаста гонахьа бунаш техеIо а хайше, ди дIоахденнача хана цучу лувча а лувчаш, кхо кIира а бут а баьккхача лазарах мукъа а баьле дIаболх. Вай республикан дарбан управлени декхарийла я цу хьастага хьажа а, из тахка а, цо бокъонца унахошта дарба дойя, из тоабе беззача тайпара тоа а баь, цо наха бокъонца дарба дергдолаш болх вIаштIехьбаккха а.

Iалаьмате хоза моттиг я больница уллар. Цунна гонахьара котамаштеи, гIажаштеи, хьакхарчаштеи, доаханнеи даь горингаши, кхийши, цар еш йола бIехалеи дIа а яьккха, цига гаьнаши бешамаши а егIа, цIанъе а тоае а еза из. Больницена дика ремонт е еза, электричество а газ а чуйилла еза, дарбан балха цунна эшаш йола хIанзара оборудовани яла еза, кхоачамболаш чухьнахьа дувха барцкъаш, халаташ, кисеш кхыйола хIамаш, молхаш яла еза. Цига лакхера лорий дешар дийша, дика опыт а практика а йолаш вола лор вахийта веза. Цул совгIа Малгобекски горздравотдело а республикан дарбан управленено а, каст-каста дика цу балхах кхеташ бола нах а ухийташ, цун балхага бIарглакха, из тахка, тоабе беза, балха юкъера кхоачамбоацараш дIа а доахаш, эшаш дола новкъостал а хьехам а беш, больница тоае еза. ХIанз больницан болх во лел. 75 унахочоа лаьрхIа яь помещени йоллашехьа а, 10 унахочоа боарамах йоагIа помещени яц больницена йитар. Унахой гoтта во бада. Уж дукха кхоачамбоацараш чехка дIадаха деза республикан дарбан управленес а Малгобекски горздравотдело а.

ХАМАТХАНОВ.

Хоржамашта кийчо елга мела лел

Город Малгобека чуйоагIача Вознесенск яхача станице тхо кхаьчача агитпункт хьалаха аьнна культуран цIа долча чудахар тхо, укхаза вар № 100 йолча хоржамий участкан секретарь нов. Винокурови цхьа-ши саг кхыи. ЦIагIа латтача стола тIа хоржамий положенен цхьа брошюреи шикхоъ газети уллар. Укхаза агитпункт яле тамаш ма я аьнна нов. Винокурувга оаха агитпункт мичахьа я аьлча цо аьлар, агитпункт библиотека чуйолча я, цхьабакъда, хIанз дIакъайла я из.

Агитпункта заведующеца нов. Пасекан Дмитрий Петрович даьча къамаьлах гучадаьлар агитпункт библиотеке йоацаш культуран цIагIа йолга, нов. Пасекана шийга дукха хаттараш ца дайташ ше аьлар, болх геттара мела лелилга. Агитпункт цу цIеношка йолга ховргдолаш бола хоам тIа бола вывеска язъяь яла йоал, ца теше хьажа а гIоргда вай, аьнна, нов. Пасекана аьлча кхы дIахо дар дувца ца дезаш санна хийтар тхона.

Агитаторий балхага хьажа делча, цар тайпан цIераш тIайола тетрадь мара кхы хьахьокха хIама хиланзар цунга. Болх кхоачам болаш бац оаха, йоах нов. Пасекана. Из бакъда, кхоачам болаш ца баь а Iац из, во лел цига болх, цудухьа тамаш а яц харжархошта шоай агитпункт мичахьа я ца хар.

Хоржамаш хила йисар дукха ха яц. ССКП Малгобекски горком чехка оарцагIа а яьнна кхы ца гоадеш тоабе беза агитпункте болх.

ТУГАНОВ.

Цхьа барт болаш лел трамвайщиккий болх

СССР-еи НГIАССР-еи Лакхехьара Советаш хоржача денна, кердача къахьегама совгIаташца духьал йода Грозненн трамвайни треста коллектив. Массанахьа эксплуатационни балхашка производственни план ханал хьалха кхоачашъе, авари ца хилийта, пассажирашта дикагIа гIулакх де, аьнна социалистически яхь яьржай. Баьча балха лоархIамо хьахьеккхар, коллективо ший декхараш кхоачашдеш хилар а хоржамий ди тIакхоачача хана уж сийленца тIех кхоачашдергхилар а.

Движенен коллективо хоржамий ди тIакхоачаш 75 эзар пассажир планал совгIа дIа-юха вига аьнна дош деннадар. Февраль бетта 26 ди тIаккхоччаш лоархIам бича 96 эзар пассажир вигав планал совгIа.

Подвижной состава коллективо, вагонашта дикагIа ремонт яр бахьан долаш, доккхий толамаш а даьхад, йоха а йохаш парке юха ухаш йола вагонаш, соахка хинначул 50 процент кIезиг а ялийтай.

Наькъага хьожаш йолча коллективо ший болх дика тоабарца, трамвайни поездашка хадданза лела йиш хулийт.

Трамвайщикий коллектива юкъе балха нормаш 130—150 процент кхоачашъеш болча н. н. Ситниковца, Шумигинца, Дорофееваца кхыбарашца нийслуш дика болхбеш ба дукха ха йоацаш, трамвайни тресте балха баьхка нохчий: слесарь — нов. Баштаров, водитель — нов. Мударов, контролер — нов. Наурханов, кондуктор — нов. Халимова, наькъа болхло — нов. Хаджиханов, дуккха кхыбараш. Цу наьха чIоагIа сий ду коллективо. Балха говзал кастта Iома а яь балха нормаш тIех кхоачаш а еш къахьегаш ба уж.

П. САРКИСЯН,
трамвайни треста партбюрон. секретарь.

Бюллетень

Нохч-ГIалгIай совнархозо арахийцад «мехкдаьттан промышленноста новаторий опыт — берригача нефтяникашта», аьнна дола бюллетень.

Бюллетена тIа дувц:

ССКП XX съездо, 1960 шера мехкдаьтта даккхар 135 миллион тоннага кхоачаде аьнна, оттадаь декхараш доккхийча толамашца кхоачашду Советски нефтяникаша.

НГIАССР-е 1957 шера мехкдаьттеи гази яккхара план, 14 декабре кхоачашйир. Мехкдаьтта а газ а яккхар дегIадоаладара доазув, уж зехьа ца дойтар да. 1957 шера уж ца дойта промышленноста балха юкъе йоалайир 164 рационализаторски предложени.

Цу тайпарча гIулакхо. вай республикага ялаезчул совгIа мехкдаьттан эшалонаш йолийтаргья паччахьалкхена. Из бюллетень нефтяникашта дика гойтара пособи я.

А. ИСАЕВ.

Редактор М. ЛЬЯНОВ.

ТАХАН КИНОТЕАТРАШКА

«Родина» яхача кинотеатре
Берий сеанс **«Золушка».**
Долалу — 8.30.
«Пенькове хинна гIулакх».
Долалу — 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10 сахьат даьлча.

Челюскинций цIерагIча кинотеатре
Йоккха зал — **«Пенькове хинна гIулакх».**
Долалу — 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10 сахьат даьлча.
№ 1 йолча зIамигача зале — **«Пенькове хинна гIулакх».**
Долалу — 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9 сахьат даьлча.
№ 2 йолча зIамигача зале — **«Воккхасаг Хаттабыч».**
Долалу — 9.30, 11.30 даьлча.
«Безам а белхам а».
Долалу — 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30 даьлча.
№ 3 йолча зIамигача зале — **«Бесприданница».**
Долалу — 1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 даьлча.
3-гIа марте йиъэ зала чу **«ДуIо баьраш»** яха керда художественни бесаш дола фильм хьокх.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны редактора 2-07-01, отдел партийной жизни 2-41-23, отдел экономики 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ00713. Типография им 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/3. Заказ № 1361.